« SENDIKA MATANJAKA - ANTOKY NY FANDROSOANA LOVAINJAFY »

ATAMBARO NY HERY !
MITOHY NY TOLONA !

VINA SENDIKALY

2019-2024

RANDRAMBAO
SENDIKALY
CTM - SSM

VINA SENDIKALY

2019-2024

I. RANDRAMBAO SENDIKALY_ CTM_SSM

Misongadina ny Randrambao sendikaly_CTM_SSM eo amin'ny tolona sy ny fiarovana ny zo sy ny tombontsoan'ny mpiasa eto Madagasikara.Ny "Conférence des Travailleurs de Madagascar" (CTM) sy ny "Solidarité Syndicale de Madagascar" (SSM) ny vondron-tsendikaly roa lehibe indrindra mandrafitra azy.

Ny taona 2017 no nanomboka izany fiaraha-miasa izany ary mivondrona ao amin'ny Randrambao sendikaly_CTM_SSM avokoa ireo mpiasa amina sokajin'asa rehetra : ny mpiasam-panjakana, ny mpiasa amin'ny sehatra tsy miankina amin'ny fanjakana, ny mpiasa an-dranomasina, ny mpiasa tena (mpanao asa tanana, mpivarotra, mpamboly sy mpiompy, polisy,artista,...).

II. HAVAOZINTSIKA NY TOLONA SENDIKALY!

Mampiray ny feon'ny mpiasa sy ny sendikà ny Randrambao sendikaly_CTM_SSM :

Mampiofana ny mpitarika sendikà sy Manabe ny mpiasa mba hitaomana azy ireo handray anjara mavitrika ao anaty sendikà.

Mikendry ny fampananana asa mendrika amin'ny alalan'ny tan-tsoroka miaraka amin'ny SIM, FIVMPAMA sy ny CREM : « Aliance pour l'Industrialisation durable » ; « Baromètre de l'industrialisation ».

Mamolavola sy manolotra izao vina sendikaly izao mba ho ara-drariny sy hahitana fahombiazana ny fifampitondrana eto Madagasikaraeo amin'ny sehatra politika, toe-karena sy sosialy ary kolotoraly.

Mampivelatra ny sendikà eo amin'ny sehatra rehetra manerana ny Nosy.

III. FANALAHIDIN'NY FANDROSOANA LOVAINJAFY NY SENDIKA

Mandray an-tanana ny fiainan'ny mpiasa sy ny fiainam-pirenena ny sendikà.

Araka izany, ny fitokonana dia zo fototra sady ala nenina faranyitadiavam-bahaolana, fa ny kolotsaina mandala ny fiaraha-miombon'antoka sy ny fifampiresahana nomampahomby ny fifampitondrana sy ny famokarana.

Ny sendikà dia antoka mampandroso sy mampirindra ny fiaraha-monina, satria :

- Samy mahazo tombonyamin'ny hari-karena na ny mpiasa na ny mpampiasa rehefa misy ny fifampiraharahana iombonana
- Miroborobo ny toe-karena izay andraisan'ny mpiasa anjara mavitrika na amin'ny famokarana, na amin'ny fanjifana
- Mari-toerana ny fitondram-panjakana rehefa mirindra ny fitantanana ara-politika, ny sehatra sosialy, ny toe-karena ary ny kolotsaina.

Ny zava-misy mantsy dia mivaona amin'ny maha izy azy indraindray ny mpitarika sendikaly noho ny tsindry sy ny fanambatambazana tombotsoa manokana ataon'ny fanjakana na ny mpampiasa. Amin'ny ankapobeny dia samy tsy manana finiavana ny hamaha ny olana sedrain'ny mpiasa na ny mpitondra na ny mpampiasa. Koa zary raiki-tapisaka ao an-tsain'ny maro ny fiheverana fa ny sendikà dia fitaovana politika, mpanakorontana, fahavalon'ny fanjakana sy ny mpampiasa.

Matetika dia ataon'ny fanjakana sy ny mpanao politika fitaovana hakana na hitazomana fahefana ny sendikà. Ataon'izy ireo fitaovana fakana hevitra ihany koa mba hampitony ny hetsiky ny mpiasa kanefa ajanony ho tolo-kevitra fotsiny ny avy amin'ny sendikà fa tsy misy fanatanterahana ka lasa fampanantenana poakaty. Ny sendikà rahateo moa tsy nanana vina sy fomba fiasa mazava mitodika amin'ny politikam-panjakana mba hijery akaiky ny fiainan'ny mpiasa.

Maro nympampiasa no minia tsy manatanteraka ny didy aman-dalàna mifehy ny asa. Tsy tomombana ny fanaraha-maso ny fampiharana ny lalàna. Manjaka ny kolikoly sy ny hosoka. Tsy mahalala ny farafahakeliny amin'izay tokony ho zony sy adidiny ny ankamaroan'ny mpiasa. Tsinontsiniavina ny didim-pitsarana izay manamarina ny fitakiana nataon'ny mpiasa sy ny sendikà. Voahitsakitsaka ny zo maha-olona.

Koa satria maro ny mpiasa no tsy mahalala ny atao hoe sendikà sy ny asany, sady tsy nisy ny vina niarahan'ny mpiasa sy ny sendikà nibanjina mba hahatafita ny hetahetan'ny mpiasa dia vitsy ny mpiasa no miditra sendikà. Marisarisa indraindray ny firaisan-kina ka vao mainka mananosarotra ny asan'ny sendikà ka nahatonga azy ireo hanolotra izao vina manaraka izao.

Ny vina sendikaly dia mamaritra ny firafitra sy ny fifampitondrana eto Madagasikara amin'ny taona 2024.

NY VINA SENDIKALY MOMBA NY FIRAFITRY NY TOEKARENA SY NY SOSIALY

1

NY VINA HO AN'NY TOEKARENA SY NY SOSIALY

I. VINA

"Salama sy mari-toerana ny toekarena eto Madagasikara amin'ny taona 2024 satria mamokatra tsara ny mpiasa noho ny dinika sosialy mahomby eo amin'ny fanjakana, ny mpampiasa ary ny sendikà.

Miara-mikaondoha ny telotonta (sendikà/mpiasa, fanjakana, mpampiasa) mba hifototra amina firafitra mampiroborobo ny FAMPANANANA ASA ny fiharian-karena : ny fampananana asa feno ("plein emploi"), ny fampananana asa mamokatra ("emploi productif") ary ny fampananana asa mendrika ("emploi décent").

Miara-manatanteraka ny vokatry ny fikaonan-doha ny telo tonta mba ho voahaja ny didy aman-dalàna, mba hirindra ny dinika sosialy sy ny dinika politika, hivoatra ny fiainan'ny mpiasa ary hamelona ny toekarena izy amin'ny maha-MPANJIFA azy."

II. NY ZAVA-MISY MOMBA NY TOE-KARENA SY NY SOSIALY

*"Misy fifandraisany ny olana ara-toekaren'ny firenena sy ny tsy fanajàna ny zon'ny mpiasa", **Nelly Rakotobe, mpitsara teo aloha ary manam-pahaizana manokana momba ny zo sy adidy arak'asa,**[1]*

Ny 6 isan-jaton'ny mpiasa fotsiny no manana asa voaaro[2]
Roa taona, amin'ny ankapobeny, vao azo ny fanonerana ny vola lany amin'ny fitsaboana ny mpiasam-panjakana[3]

Tsy mbola hita soritra izay **VINAM-PIRENENA** natolotry ny mpanao politika hatreto, ka mba mampifanindran-dalana sy mampitovy tantana ny toekarena sy ny sosialy mba tena hampandroso ny olombelona

Mandringa ireo fototra efatra ho an'ny **ASA MENDRIKA** :

1. tsy mahomby ny fampananana asatena mamokatra : ny asa an-tselika no betsaka[4], ary tsy mifanaraka amin'ny mari-pahaizana, tsy mahavelona ny karama ; manjaka ny kiantranoantrano sy ny fifaninanana tsy ara-dalàna eo amin'ny fandraisana ho mpiasam-panjakana

---

[1] *Nalaina tao amin'ny Gazetiko tamin'ny 27.5.17*
[2] *xxxxx*
[3] *Nivoaka tao amin'ny Gazetiko tamin'ny 13.5.17*
[4] *93 % ny asa dia atao ao amin'ny sehatra tsy manaradalana « Secteur informel » Araky ny atontan'isa 2013*

2. tsy voahaja ny zo sy adidy eo amin'ny asa

3. tsy tomombana ny fiahiana ara-tsosialin'ny mpiasa sy ny ankohonany

4. tsinontsinoavina ny dinika sosialy eo amin'ny mpampiasa sy ny mpiasa

Tsy mandrisika ny famoronana asa mamokatra sy mendrikany tetika ho an'ny **FIHARIAN-KARENA**[5].

- efa lany andro ny programam-pampianarana sy fiofanana, tsy mifanaraka amin'ny filàn'ny fiharian-karena ;
- gaboraraka ny fitantanana ny loharanon-karem-pirenena sy ny akora ; kely ny tombony azo avy amin'ny fitrandrahana ny harena an-kibon'ny tany sy ny fanondranana[6] ny akora tsy voahodina;
- tsy mifanaraka amin'izay ilain'ny orinasa ny angovo[7], fa sady lafo vidy, no kely hery ; tsy ahafahana manorina orinasa vaventy ny sehatra fampindramam-bola ; tsy voatrandraka araka ny tokony ho izy ny teknolojia sy ny fifandraisana ; tsy ampy no sady marefo ny fotodrafitrasa ;
- sady mitarazoka no anjakan'ny kolikoly ny raharaha karakaraina eny anivon'ny fitondram-panjakana ; misy ny ny mizana tsindriana ila eo amin'ny orinasa Malagasysy ny orinasa vahiny amin'ny lafiny rehetra (hetra, fitantanana mpiasa,…)= iharan'ny antsojay sy fanavakavahana ny orinasa malagasy

III. NY FITAKIAN'NY MPIASA

1-1-Hajaina ireo fenitra sosialy voalazan'ny LALÀMPANORENANA, 2010, ary ny Filohan'ny Repoblika no miantoka izany (art.45)

Lalàmpanorenana - SAVARANONANDO

- Hajaina ny Fifanekena iraisam-pirenena momba ny zo ara-toe-karena, ara-tsosialy, sy ara-kolotsaina (« Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels ») **(and. 7 et 8).**

- Hajaina ireo Fenitra iraisam-pirenena momba ny asa izay tanterahana amin'ny alalan'ireo Programa momba ny Hevitra sy Zo Fototra eo amin'ny Asa (HZFA) sy ny Asa mendrika.

[5] *Raha tombanana ho 10 000 000 eo ho eo ny olona afaka miasa (15 taona-64 taona) dia 350 000 eo ho eo ny voasoratra ho mpiasa ara-dalana eo amin'ny sehatra miankina sy tsy miankina.*
[6] *309,71 Millions USD ny fatiantoka ara-barotra tamin'ny taona 2016 araka ny voalazan'ny CREM*
[7] *15 % ny malagasy no misitraka angovo araka ny ministeran'ny angovo ny taona 2017 araka ny tatitra nataon'ny C.D.E*

“Ny tanjona dia ny fahazoan’ny lehilahy sy ny vehivavy asa mendrika sy mamokatra, ao anaty fahalalahana sy hitsiny, voaaro ary manana ny haja maha olombelona. Anisan’ny andrasana ny hankatoavan’i Madagasikara ireo fifanarahana mametraka ny fenitra ho an’ny mpiasa an-dranomasina, ny mpiasa an-trano ary ireo mpiasa mpifindra monina”[8],

Lalàmpanorenana - LOHAHEVITRA II - Ny fahafahana, ny zo, ary ny adidin’ny olompirenena – ZANA-DOHAHEVITRA II – Ny zo sy adidy ara-toekarena, sosialy, kolotsaina

- Zon’ny olompirenena ny hahazo fiofanana araka asa sy ny hanana asa, ary manana zo mitovy hiditra ho mpiasam-panjaka izy ireo **(art.27)**.

- Voarara ny fanavakavahana eo amin’ny sehatry ny asa noho ny maha-lehilahy na vehivavy, noho ny taona, noho ny finoana, noho ny firehan-kevitra, noho ny fiaviana, noho ny maha-mpikambana ao amin’ny sendikà **(art.28)**.

“Ireo sahy miteny sy misolo-tena tokoa ny mpiasa dia iharan’ny antsojay sy ny fandrabirabiana.”[9],

- Atao ara-drariny ny fanaramana **(art.29)**.

- Zon’ny olompirenena tsirairay ny hanana fiarovana sosialy **(art.30)**.

“Maro ireo mpiasa natoky ny mpampiasa ka tsy nanara-maso ny fandrotsahan’ny mpampiasa ny latsakemboka any amin’ny CNaPS, ka tojo olana satria tsy mahazo fisotroan-dronono.Ireo mpiasa amin’ny orinasam-panjakana sy ireo mpiasa any amin’ny vondrom-bahoaka itsinjarampahefana tsy mbola mpiasam-panjakana no matetika iharan’izany! Antony iray niforonan’ny hetsika sendikàly eny anivon’ny kaominina io tsy fijerena ny fisotroan-dronon’ny mpiasa io. Ny olana dia ny tsy fahafantaran’ny mpiasa ny zony”[10]

- Malalaka ny fidirana sendikà **(art.31)**.

- Mandray anjara amin’ny fanapahankevitra momba ny didy aman-dalàna mifehy ny asa sy ny fepetra iasana ny mpiasa amin’ny alalan’ireo solotenany **(art.32)**.

“Safidy malalaka no ilaina amin’ny fisafidianana ny solontenan’ny mpiasa fa tsy tokony hisy teritery avy any amin’ny mpampiasa. Tadidio fa tsy ny mpiasa ihany no mahazo

---

[8] *Lauréat Rasolofoniainarison, mpitantana nasionaly ny tetikasa “BIT/PDFT-PAMODEC” tao amin’ny Gazetiko tamin’ny 29.7.17*

[9] *Lovasoa Fetra Harinoro, sekretera jeneraly lefitra ao amin’ny FIraisan’ny SEndikàn’ny mpiasan’i MAdagasikara, FISEMA ,tao amin’ny Gazetiko nivoaka tamin’ny 11.11.17*

[10] *Fidson Ranaivomalala, sendikàlista, miasa amin’ny Kaominina any amin’ny faritra Vakinankaratra, tao amin’ny Gazetiko nivoaka tamin’ny 3.3.18*

tombotsoa amin'ny fisian'ny solotenan'ny mpiasa eo anivon'ny orinasa sy ny fananana solontenan'ny mpiasa voafidy araka ny fitsipika. Manana adidy sy andraikitra lehibe ny solotenan'ny mpiasa amin'ny fampiroboroboana ny orinasa. Noho izany dia tena misy tombontsoa ho an'ny mpampiasa tokoa ny fisian'izy ireo eo amin'ny orinasany".[11]

- Manana zo hitokona ny mpiasa **(art.33)**.

1-2- RAFITRA mampivoatra ny asa sy ny mpiasa ary mampahomby ny famokarana no miandraikitra ny Tontolon'ny asa sy ny Toekarena

ANTENIMIERA

- Ao anivon'ny Antenimiera dia KAOMISIONINA tokana hatrany no misahana ny asam-panjakana, ny asa, ny fampananana asa, ny sehapamokarana ivelan'ny fenitra, ary ny fiahiana sosialy.

- Arindra ny fifandraisan'izany kaomisionina izany amin'ny sendikan'ny mpiasa sy ny sendikan'ny mpampiasa. Atao izany hahafahan'ireto farany manazava ny zava-misy sy manome tolo-kevitra ary mandray ny tatitra sy ny vaovao.

- Arindra ihany koa ny fifandraisan'io kaomisionina io amin'ny Filankevitra momba ny toekarena sy ny sosialy ary ny kolotsaina (CESC[12]).

GOVERNEMANTA FOIBE SY IFOTONY

- Minisitera na Departemanta tokana mahatapakevitra no misahana ny asam-panjakana, ny asa, ny fampananana asa, ny asa famokarana ivelan'ny fenitra, ary ny lalàna sosialy.

- Misaraka mazava ny andraikitry ny Fanjakana eny ifotony, dia ny Sampandraharam-panjakana[13] andaniny, sy ny Solontenam-panjakana (Prefektiora sy Distrikta), ankilany, mba hialàna amin'ny fandrirariràna ny mpiasa.

- Ivotoerana tokana no mandrindra ny fampananana asa sy ny fampiofanana arak'asa (ho an'ny mpianatra, ny mpiasa ary ny mpitady asa), ary mampifanojo izany amin'ny filàna sy ny fivoaran'ny toekarena.

- Mifantoka amin'ny fambolena sy ny fiompiana ary ny fananganana ny fotodrafitrasa. Hampiroborobo ny fampananana asa sy ny fandriampahalemana eny ifotony ny tafi-bahoaka[14] voaomana ho amin'izany

---

[11] *Zarazafy Tania, Lehiben'ny Sampandraharam-paritry ny Asa sy ny Asa sosialy tao amin'ny Gazetiko nivoaka tamin'ny 7.10.17*
[12] *Conseil Economique, Social et Culturel*
[13] *Direction régionale*
[14] *"Service Civique" - "Génie militaire"*

DINIKA POLITIKA

Ny Governemanta, ny Antenimiera, ny vondron'ny mpiasa, ny vondron'ny mpampiasa, ary ny fiarahamonimpirenena no mandray anjara amin'ny dinika politika eo amin'ny efatonta sy ny telotonta :

CESC – Rafitra efatonta Filankevitra mifandray amin'ny Antenimiera

- Mijoro sy miasa araka ny voafaritry ny Lalampanorenana ny CESC.

Amin'ny alalan'ny CESC no ifampitondran'ny fanjakana amin'ny mpiasa, ny mpampiasa sy mpandraharaha, ary ny fiarahamonimpirenena momba ny dinika politika mahakasika ny toe-karena, ny sosialy ary ny kolotsaina.

Laharampahamehana ho an'ny CESC ny fandinihana ny hitarihana ny seha-pamokarana ivelan'ny fenitra ho tafiditra amin'ny ara-dalàna sy ny ara-drariny amin'ny lafiny fandraharahana sy ny lafiny sosialy.

CSTE – Rafitra telotonta Filankevitra sy Mpanara-maso mifandray amin'ny Fiadidian'ny Governemanta

- Atsangana ny Vaomiera nasionaly momba ny asa sy ny fampanana asa (CSTE[15])

Ny CSTE dia rafitra telotonta Filankevitra tsy azo ihodivirana ho an'ny Fiadidian'ny Governemanta, misahana ny raharaha rehetra mikasika NY TONTOLON'NY ASA SY NY FANDRAHARAHANA ARY NY FANABEAZANA :

Manolo-kevitra amin'ny fanomanana ny volavolan-dàlana sy ny didy isan'ambaratongany ary ny programam-panjakana ;

Manara-maso ny fanatanterahana ny didy aman-dalàna sy ny tolo-kevitra rehetra mikasika ny tontolon'ny asa sy ny fandraharahana ary ny fanabeazana

Manao fanadihadiana sy manome ny heviny momba ny fanendrena ny mpiasam-panjakana ambony.[16] Mankamin'ny Governemanta sy ny **Andrimpanjakana fahefatra Mpanaramaso sy Mpanabe ary Mpanaitra**[17]

Manao ny fitoriana eny amin'ny fitsarana mahefa.

Ireo solontena avy amin'ny CNT, CSFOP, CESC no mandrafitra ny CSTE.

[15] *Conseil Supérieur pour le Travail et l'Emploi*
[16] *Enquête de moralité et de compétences*
[17] Quatrième pouvoir de contrôle, d'éducation et d'interpellation

DINIKA SOSIALY

- Ny Governemanta sy ny CSTE no manara-maso ny fampiharana ny dinika sosialy eo amin'ny roatonta sy ny telotonta :

Ny Dinika Sosialy isa-tsokajinasa :

- Ho an'ny asam-panjakana : **CSFOP** ;
- Ho an'ny sehatra tsy miankina, ao anatin'izany ny asa eto an-toerana sy ny asa any ivelany ary ny asa an-dranomasina : **CNT** ;
- Ho an'ny sehatra ivelan'ny fenitra : ampidirina ho « mpikambana tsy maharitra » anaty CNT ho famolavolana azy amin'ny ara-dalàna sy ny ara-drariny, ka misy solotenan'ny mpiasa any amin'ny sokajy « mpiasa », ary misy solotenan'ny mpandraharaha any amin'ny sokajy « mpampiasa ») ; Ao ihany koa ny **Tranoben'ny Tantsaha** sy ny **"Chambre de métiers"**;

Ny Dinika Sosialy isan'ambaratonga : Atsangana isaky ny toeram-piasana sy ny minisitera ny sendikà

- Eo amin'ny firenena sy ny iraisam-pirenena : **CSFOP**, **CNT** ;
- Isaky ny Minisitera sy ny Andrimpanjakana (araka ny Sata ankapoben'ny mpiasam-panjakana) : **Solotenan'ny mpiasam-panjakana**[18] sy ny **Vaomiera tambadroa**[19] anivon'ny Ministera na ny Andrim-panjakana, izay sehatra anaovana fifampiraharahana sy fanaraha-maso ny fitantanana ny maha-olona, ny fitaovana ary ny vola ao anivon'ny ministera, ary afaka mitondra ny raharaha any amin'ny ambaratongam-pahefana miady amin'ny fanjakana sy ny IGE[20].
- Isa-paritra : **CRTT**
- Isaky ny toeram-piasana amin'ny sehatra tsy miankina : ny **Solotenan'ny mpiasa** sy ny **Komitin'ny orinasa** ;

ZO SY ADIDY NY MIOFANA ho amin'ny Dinika sosialy sy ny Dinika politika

- Havaozina hifanaraka amin'ny vinam-pirenena sy ny filàn'ny telotonta amin'ny seha-pamokarana rehetra ny **Ivotoeram-pirenena misahana ny asa**[21] ;
- Miofana isaky ny roa taona momba ny Dinika sosialy sy ny Dinika Politika ary ny Fiahiana sosialy ny **tomponandraikitra mpitantana ny mpiasa**[22] ;
- Miofana isaky ny roa taona momba ny Dinika sosialy sy ny Dinika Politika ary ny

---
[18] *Représentant du personnel*
[19] *Commission paritaire ministérielle ou institutionnelle*
[20] *Inspection Générale de l'Etat*
[21] *Institut National du travail*
[22] *Responsable de la gestion oumanagement des ressources humaines*

Fiahiana sosialy ny **solotenan'ny mpiasa** sy ny **tomponandraikitra mpampiofana**[23] sy **mpifampiraharaha**[24] eo anivon'ny sendikà ;

- Malalaka ny **mpiasa rehetra** tsy ankanavaka hamonjy ny fiofanana karakarain'ny sendikà ;

- Ampidirina any amin'ny **programam-pampianarana sy fiofanana araka asa** ny anto-ny sy ny fanaovana ny dinika sosialy sy ny dinika politika ary ny fiahiana sosialy.

VOAMARINA SY AHITAM-BOKATRA ny Dinika sosialy sy ny Dinika politika,

ka ny mari-drefy amin'izany dia :

- Mijoro sy miasa ireo **rafitra** rehetra anaovana dinika politika sy dinika sosialy ary manana ny toeram-piasany sahaza (birao misy "wifi");

- Vita fanavaozana ny **politika sy programam**-pirenena ary ny **didy aman-dalàna** momba ny tontolon'ny asa sy ny fandraharahana ary ny fanabeazana;

- Tafapetraka avokoa ny **fifanarahana iombonana**[25] ("Convention collective") isa-tseha-pihariana sy isaky ny toeram-piasana;

- Omena **toerana iasanany sendikà** (birao sy "wifi") isaky ny toeram-piasana ahafahany manomana ny fifampiraharahana.

1-3- ASA MENDRIKA ho an'ny olom-pirenena rehetra

ASAM-PANJAKANA

- Ankatoavina ny Fifanarahana Iraisam-pirenena OIT laharana faha-**151** momba ny mpiasam-panjakana.

- Havaozina ny **Sata ankapoben'ny mpiasam-panjakana**, avoaka ireo didy fampiharana ary tanterahana :

Tanterahana avy hatrany ny **fampitoviana ny marikarama**[26] ho an'ny mpiasam-panjakana rehetra, araka ny vokatry ny fanadihadiana natao tamin'ny Jona 2017 tao anatin'ilay tetikasa « sendikà matanjakà antoky ny fandrosoana lovainjafy »[27] ;

Ampitovina **ny andran'asa** amin'ny asam-panjakana : Soloina ho CDD[28] mandritra ny

[23] *Formateur syndical*
[24] *Intervenant/négociateur*
[25] *Convention collective*
[26] *Alignement des grilles indiciaires des agents de l'Etat*
[27] *Projet "syndicat fort – agent de développement durable, CTM-SSM-FES-Fonds commun multibailleurs d'appui à la Société Civile de Madagascar*
[28] *Contrat à durée déterminée*

1 taona indroa miantoana ny ECD,ELD, EFA[29], aorian'izay dia mivadika ho mpiasam-panjakana raikitra avy hatrany ;

Foanana ireo sekoly ambony nasionaly manofana mpiasam-panjakana (ENMG, ENAM, INFA, IMATEP, CNEAGR, ENAP[30]) fa hatsangana kosa ny **lalam-piofanana « administration publique » isaky ny oniversitem-paritra** ;

Apetraka isaky ny oniversitem-paritra ihany koa ny lalam-piofanana momba **ny « haitarika » sy ny « fananganana orinasa madinika sy salantsalany »** ;

Asiana mason-tsivana ny fanendrena ireo mpiasam-panjakana ambony mba ialàna amin'ny fampanjakana ny kiantranoantrano[31] ara-politika sy ara-pihavanana :

- Apetraka ho ara-dalàna ny **Vaomiera momba ny fitantanana ny mpiasam-panjakana**[32] izay mandrindra ny filàn'ny Faritra samihafa sy ny Fanjakana foibe : CNGRH – CRGRH
- Andraikitry ny CSTE ny mandravona ny tolokevitra sy manara-maso ny "fampidirana[33]" sy ny "fanapariahana[34]" ny mpiasam-panjakana ary ny fanendrena ny mpiasam-panjakana ambony[35] :

  Manaraka ny mason-tsivana nofaritana, ary manaja ny paika[36] voafaritry ny didy aman-dalàna ny fampidirana sy fanapariahana ny mpiasam-panjakana

  Mifanandrify amin'ny filàna eo amin'ny asam-panjakana ny fampidirana sy fanapariahana ny mpiasa ;

  Mihatsara ny fepetra iasan'ny mpiasam-panjakana eny ifotony (trano fonenana, fitaovana iasana, fitaterana,…) ary ny Faritra no miantoka izany ;

- Havaozina ny fifampitondrana eo anivon'ny Tafika sy ny Polisim-pirenena ary ny Zandarimariam-pirenena :

  Ireo rehetra nahavita fanompoampirenena ara-tafika[37] dia mahazo miditra ho miaramila raikitra[38] daholo ; ary laharampahamehana amin'ny fidirana amin'ny sekoly miaramila na polisy na zandary izy ireo rehefa mahafeno ny fepetra ilaina ;

---

[29] *Emploi de courte durée, Emploi de longue durée, Emploi ? Emploi de fonctinnaires et assimilés*
[30] *Ecole Nationale de la Magistrature et des Greffes, Ecole Nationale d'Administration Publique, Institut national de Formation administrative, Institut Malgache des Techniques de Planification*
[31] *Népotisme*
[32] *Commission pour la gestion des ressources humaines de l'Etat*
[33] *recrutement*
[34] *redéploiement*
[35] *Nomination aux hauts employs de l'Etat*
[36] *Procédures de recrutement*
[37] *Service militaire*
[38] *Rengagemen*

Esorina amin'ny Filoham-pirenena ny fampiakarana ny voninahitra ny miaramila manamboninahitra ; Ferana ny isan'ny manamboninahitra ambony arakaraky ny isan'ny miaramila eo ambany fifehezany[39], asiana mason-tsivana mazava tsara ary mandalo Komisionina ;

KARAMA MENDRIKA

"(…) Noho ny fasahiranana ara-toekarena, ny ankamaroan'ny mpiasa dia miasa saina lava ny amin'ny karama tsy ampy ivelomany, tsy hahatratrarany ny antsasaky ny volana akory. Misy ny fanarenana tokony hatao na amin'ny fandrisihana ireo mpiasa amin'ny asany na amin'ny fanabeazana amin'ny ankapobeny"[40]

- Ampitovina ny karama farany ambany[41] mihatra amin'ny sehatra rehetra : asam-panjakana, sehatra tsy miankina, sehatra ivelan'ny fenitra ; ny famaritana ny "**karama isan'ora**[42]" no fenitra iombonana amin'izany ;

  Manaja ny ora iasana ny mpiasa amin'ny sehatra rehetra, ary mampiasa teknolojia amin'ny fanaraha-maso izany.

- Havaozina hifanaraka amin'ny tontolo ara-toekarena ny fanasokajina ny asa[43] ;
- Faritana ara-tsiansa ny feni-pamokarana[44] isaky ny seha-pamokarana ;
- Apetraka ho lalàna ny fampifanarahana[45] isan-taona ny karama amin'ny fisondrotan'ny vidim-piainana ;
- Raiketina[46] amin'ny Fifanarahana iombonana ny fisondrotan-karama vokatry ny fitombon'ny taha-pamokarana[47] isaky ny seha-pamokarana ;
- Marihina fa heloka bevava ny fanodinkodinana sy ny fanamparam-pahefana mahakasika ny volan'ny mpiasa (karama sy tambin-karama, latsakemboka samihafa,…)

FANDOAVAN-KETRA SY FIAROVANA ARA-TSOSIALY

- Mandoa hetra avy amin'ny vola miditra aminy (IRSA[48])ny mpiasa tsirairay, na mpiasa mpikarama na mpandraharaha ;

---

[39] *Subalternes*
[40] *Rabemananjara Jean Claude, Sekrima – Sendikà Kristiana Malagasy nivoaka tao amin'ny Gazetiko tamin'ny 1.7.17*
[41] *Salaire minimum*
[42] *Salaire horaire*
[43] *Catégories professionnelles*
[44] *Productivity Target*
[45] *Indexation annuelle à l'inflation*
[46] *Avenant*
[47] *Hausse de la productivité*
[48] *Impôt sur les revenussalariaux et assimilés*

- Mandoa hetra ny olom-pirenena tsirairay 21 taona noho mihoatra – ankoatra ny mpianatra na noho ny antony manokana – mba hitovy zo sy adidy ny olom-pirenena rehetra, ary mba hialana amin'ny fidonàna-poana[49] ;

- Ny Faritra no vondrombahoaka itsinjarampahefana manangona ireo hetra ireo ary mampiasa izany ho an'ny fampandrosoana ny faritra ;

- Miainga ao amin'ny Faritra no hahazoana ny antontanisan'ireo mpiasa mandoa hetra, mila misitraka ny fiahiana sosialy.

  - Ny 94 %n'ny asa eto Madagasikara dia tsy manana fiahiana ara-tsosialy

  - Ny 2 isan-jaton'ny mpiasa any ambanivohitra (izay 93 % n'ny Malagasy) no manana fiahiana ara-tsôsialy. Nalaina tao amin'ny gazetiko, nivoaka tamin'ny 6.5.17

- Misitraka ny fiarovana ara-tsosialy ny mpiasa rehetra, ary isan'izany ny mpiasa tena sy ny tsy an'asa : fisotroan-dronono, fiahiana ara-tsosialy, fanohanana ireo tratry ny loza sy aretina vokatry ny asa,fikarakarana ny fahasalaman'ny mpiasa sy ny ankohonany, fanohanana nohon'ny tsy fiasana,…) ary mandoa latsakemboka ho an'izany ;

- Mitovy ny fitondrana ny mpiasa rehetra ary kitapom-bola iray ihany no misahana ny fiahiana ara-tsosialy ho an'ny mpiasa rehetra (mpiasam-panjakana, mpiasa amin'ny sehatra tsy miankina sy ivelan'ny fenitra, mpiasa tena) ;

- Apetraka isaky ny Faritra ny CRaPS ahafahana mandoa ny latsakemboka sy manao ny fiahiana ara-tsôsialy ;

- Ny vola avy amin'ny Fanjakana foibe (avy amin'ny fadin-tseranana, ny fifampiraharahana iraisampirenena, ny fitrandrahana vaventy) no manatevina ny kitapom-bolan'ny CNaPS sy ny CRaPS itsinjovana ireo anjoria[50] vaovao : ny mpiasa tena sy ny fahaverezana asa.

- Sokafana amin'ny fiaraha-monim-pirenena ny Filakevi-pitantanan'ny CNaPS ;

"Tsy misy volan-jaza, tsy afaka manantena fisotroan-dronono satria tsy misy ny fandoavana latsakemboka any amin'ny Tahirim-pirenena momba ny fiahiana ara-tsôsialy. Rehefa misy fotoana tsy iasana, na inona antony na inona, dia tapaka koa ny volanay satria mampianatra isan'ora, na dia sendra marary aza. Amin'io dia ny tena ihany koa no mamoaka am-paosy itsaboana tena fa tsy mikambana amin'ny toeram-pitsaboana iombonana ny sekoly"[51]

[49] *Loi sur l'oisiveté, 1960*
[50] *Risques*
[51] *R. Olivine, mpampianatra amin'ny sekoly iray eto an-drenivohitra nivoaka tao amin'ny gazetiko tamin'ny 18.11.17*

FAMPANANANA ASA

- Misokatra an-kalalahana sy ara-potoana ho an'ny olompirenena rehetra ny antontanisa sy ny antontan-kevitra momba ny fampananana asa[52]

  Tsy asiana sary, taona, fiankohonana ny antontan-taratasy itadiavana asa mba hisorohana ny fanavakavahana amin'ny fampananana asa ;

- Ny fanatevenana ny seha-pamokarana amin'ny alalan'ny indostria manodina ny akora avy eto an-toerana no antoka hamoronana asa betsaka, mamokatra, maharitra ary mendrika ;

  Atao hentitra ny fampiharana ny lalàna mikasika ny fampananana asa ataon'ny orinasa vaventy : isan'ny fepetra ahazoany fahazoandalana[53] hanao asa famokarana eto Madagasikara ny famoronana asa betsaka ;

- Hamaivanina ny hetra aloan'ny orinasa vao misokatra mandritra ny fotoana voafetra mba hahafahany mamorona asa ;

  Hamaivanina ny hetra aloan'ny orinasa mamorona asa betsaka (ka asiana mason-tsivana) ;

- Manaja ny lalànan'i Madagasikara ny fifanarahana asa ataon'ny orinasa amin'ny mpiasa vahiny ary vola Malagasy no mari-bola ampiasaina ;

  Ferana ny fe-potana ijanon'ny mpiasa vahiny mba ho fampitana fahaizana sy traikefa ihany no andraikiny ;

  Ferana ho telo ka hatramin'ny enim-bolana farafahabetsany ny andrana asa, ary aorian'izay dia mivadika ho mpiasa raikitra avy hatrany – CDI[54]) ; foanana ny CDD[55] ; Fehezina ny asa isan'andro[56] lavareny mba hiteraka fampananana asa mendrika sy maharitra ;

- Tohanan'ny Banky Fampandrosoan'ny firenena Malagasy ny tetikasan'ny tanora amin'ny taha ambany ;

  Afaka miara-miombona antoka ny Fanjakana amin'ny alalan'ny SONAPAR izay misintaka tsikelikely ;

- Tohanana ny teratany Malagasy izay manao famoronana sy fanavaozana ("création / innovation") ;

- Foanana ny asa mamoafady amin'ny endriny rehetra ;

---

[52] *Statistiques et informations sur l'emploi*
[53] *Agrément*
[54] *CDI – Contrat à durée indéterminée*
[55] *Contrat à durée déterminée*
[56] *Journaliers*

DINIKA SOSIALY ANIVON'NY TOERAM-PIASANA

- Vita fiofanana ary miasa an-kalalahana ny Solotenan'ny mpiasa sy ny Solotenan'ny sendikà isaky ny toeram-piasana manana mpiasa 11 no ho mihoatra ;

- Mitsangana ao anatin'ny roa taona (02) farafahaelany ny Komitin'ny orinasa ho an'ny toeram-piasana manana mpiasa 50 no ho mihoatra, ka anisan'ny iandraiketany ny fanomezana tolo-kevitra hanatsarana ny asa famokarana sy ny tontolo iasana, ny fandrafetana Fifanarahana iombonana ary ny fiatrehana ny olana toy ny fampiatoana ara-tekinika[57]" sy ny fandroahana mpiasa faobe amin'ny endriny rehetra ;

- Anaovana fitiliana manokana sy tombanezaka izay iarahan'ny farimbotelo ny fahatomombanan'ny Dinika sosialy sy ny Fahalalahana sendikaly isanambaratongany sy isan-tsokajiny amin'ny alalan'ny CSTE.

FANABEAZANA SY FIOFANANA MITOHY HO AN'NY MPIASA

- Tafiditra ao anatin'ny programan'ny fanabeazana fototra ny fiofanana arak'asa : fahaiza-manao, fahaiza-miaina amin'ny maha-mpiasa, fahalalana ny lalàna mifehy ny asa ;

- Ampitomboina ny isan'ny sekolim-panjakana manao fiofanana araka asa ary atao mifanentana amin'ny ilain'ny fiharian-karena izany ;

- Amporisihana ny fiaraha-miasan'ny sekoly sy ny orinasa amin'ny fampiofanana ny mpianatra asa[58]

- Adidin'ny mpampiasa ny mandahatra[59] sy manome fiofanana arak'asa eto an-toerana na any ivelany ho an'ny mpiasa am-perinasa tsy ankanavaka ; mandritra ny fiofanana dia mitohy ny asa ary mitohy ny fandraisan-karama ; misy fifanarahana manankery mandritra ny roa taona[60] ifanaovan'ny mpiasa sy ny mpampiasa momba ny hanohizan'ny mpiasa ny asany miaraka amin'ny fisondrotana araka asa sy ny fisondrotan-karama vokatry ny fiofanana ;

- Adidin'ny sampandraharam-panjakana misahana ny asa mendrika sy ny INTRA[61] ny manampy tosika sy manamora ny fanatanterahan'ny mpampiasa sy ny mpiasa ny fiofanana araka asa ;

- Adidin'ny sendikà ny mampiofana ny mpiasa amperinasa hahafehy ny lalàna mifehy ny asa, hanaja izany ary ho sahy mitoroka ireo tranga fandikan-dalàna eo amin'ny tontolon'ny asa ;

- Tanterahana mandritra ny ora fiasana andavanandro ny fiofanana araka asa sy ny fanabeazana ny mpiasa momba ny zony sy ny adidiny ;

[57] *Chômage technique*
[58] *En alternance*
[59] *Planning de formation*
[60] *Engagement biennal*
[61] *Institut National du Travail*

1-4- Mitsinjo ny tombontsoan'ny mpamokatra sy ny mpanjifa ny firafitry ny FIHARIANKARENA sy ny TOEKARENA

NY INDOSTRIA NO KITRO IFAHARANA

- Havaozina ny firafitra ara-toe-karena hahatonga ny indostria ho kitro ifaharan'ny toe-karem-pirenena, ary manana andraikitra amin'izany ny fanjakana :

  Andraikitry ny fanjakana ny miaro[62] sy mampirisika[63] ny indostria izay mamorona asa sy mandray anjara betsaka amin'ny fitombon'ny harikarena ;

  Ny ANDI[64] no mandrindra ny fampiroboroboana ny indostria ;

  Atao matotra ny famatsiana ara-bola sy ny fampiroboroboana ny indostria amin'ny alalan'ny FNDI[65] ;

  Manolo-kevitra sy manara-maso ny fanatanterahana ireo fepetra ny CESC ;

FEPETRA FIAROVANA[66]

Fepetra fiarovana eo amin'ny politikan'ny akora :

Miroborobo ny famokarana ny akora fototra ampiasain'ny indostria sy ny mpanao asa tanana ;

- Tohanana ny **famokarana** akora eto an-toerana :

  Hasy haodina ho lamba ; Fary haodina ho siramamy ; Palme, voanjo, tournesol, sésame, voanio haodina ho menaka ; Mangahazo haodina ho sakafo, harona, ethanol ; Fasimainty haodina ho loko ; Kraomita, Nickel sy Cobalt haodina ho fitaovana samihafa ; Vy haodina ho an'ny fampitaovana sy fiara (ho an'ny famokarana eny amin'ny tontolo ambanivohitra) ary asa fanorenana (BTP) ;

- Tohanana ny **fambolena sy ny fiompiana** :

  Hamoraina ny paika fanoratana ny tany ; Hamoraina ny fahazoana tanim-panjakana ho an'ireo mivelona amin'ny fambolena sy ny fiompiana ; Ampiroboroboina ny fifindra-monina ho an'ny fambolena sy ny fiompiana ; Atao tanjona ny fahavita-tena ara-tsakafo[67]

---

[62] *mesures protectrice*
[63] *mesures incitatives*
[64] *Agence Nationale de Développement de l'Industrie*
[65] *Fonds National pour le Développment Industriel*
[66] *Mesures protectrices*
[67] *Autosuffisance alimentaire*

- Arovana ny **jono** :

  Ampitomboina ny isan'ny Polisy[68] manara-maso ny sisintany sy ny fari-dranomasina[69] ; ary hamafisina ny fampitaovana azy ireo : mividy sambo sy helicoptère, manofa satellite ; araha-maso ny fampiharana ny bokinandraikitra sy ny lalàna mikasika ny jono ;

- Atao hentitra ny fanaraha-maso ny **akora mialohan'ny fanondranana** ataon'ireo orinasa mpitrandraka ny harena voajanahary (an-kibon'ny tany, an-dranomasina) ; havaozina ny fifanarahana ;

- Tohanana ny **fanodinana indray**[70] ny akora efa niasa :

  Fako haodina ho zezika, angovo, tao- trano ; Poti-kazo sy lamba tonta haodina ho taratasy ; Poti-by haodina ho vy ; plastika haodina ho fitaovana isan-karazany

- Ajanona ny **fanondranana** ny akora fototra tsy voahodina :

  Rambon'omby, hoditra, tandrok'omby, rofia, landy, fasimainty sy ireo harena an-kibon'ny tany hafa ; harena an-dranomasina

  Ampirisihana ny fanodinana ireo eto an-toerana mba hampitombo ny harikarena sy ho fampananana asa, ary hiantohana ny fisian'ny akora fototra hampiasain'ny mpanao asa tanana sy ny indostria

"Omby miisa 50-80 no vonoina ao amin'ny toerana famonoana omby isanandro. Roa taona lasa dia 1 500 Ar ny vidin'ny laingondrambon'omby anaovan'ny mpanao asa tanana borosy isan-karazany. Ankehitriny dia tsy misy hovidin'ny mpanao asa tanana intsony satria vidin'ny vahiny ambongadiny. Tahaka izany koa ny hoditr'omby sy ny tandrok'omby"[71].

  Atsangana ny indostria vaventy manodina ny vy, ny vato (fasimainty, kraoma, Nickel, Cobalt, Granit,…). Ampiasaina ny manam-pahaizana Malagasy nahavita fianarana ;

  Arindran'ny Banky Foiben'I Madagasikara ny fitantanana ny fandraharahana ny volamena[72] – ny fividianana na ny fivarotana – hanafoanana ny fanondranana tsy ara-dalàna ataon'ny olon-tsotra indrindra fa ireo teratany vahiny ;

- kajiana ny tahirin-karena holovain'ny taranaka ;

[68] *Police des frontières*
[69] *Zone maritime*
[70] *recyclage*
[71] *Raveloarison, Sendikalista S3MA*
[72] *Comptoir de l'or*

Arovana ny tontolo iainana ; Hamafisina ny fitantanana ny faritra voaaro (« aires protégées ») : Atao tonga eny ifotony ny hoentimiasa (olona, fitaovana harifomba (helicoptère, sambo,…)) ; Tohanana sy arovana ny asa fambolena sy fiompiana mba hananan'ny mponina manodidina ny faritra voaaro foto-pivelomana mahomby ; Averina amin'i Madagasikara ireo nosy kely manodidina ; Averina amin'i Madagasikara ny tany namidin'ny mpitondra fanjakana tamin'ny vahiny ; Averina dinihina ny amin'ny ZES[73] ;

Fepetra fiarovana eo amin'ny politikan'ny varotra :

- Ferana ny fanafarana ny entana izay efa vokarina eto an-toerana ; voakasik'izany ny tsenam-baro-panjakana[74]

"Manapotika ny "confection" sy ny "indostria mamokatra lamba sy akanjo" ny "friperie" ; Manapotika ny orinasa mamokatra savony ny fanafarana savony avy any ivelany ; tahaka izany koa ny rononomandry, ny lafarinina, ny menaka, ny fanaka"[75]

- Amporisihana ny fampidirana ny fitaovam-pamokarana ilain'ny indostria

- Madio ny fifaninanana[76] : Tsy misy ny fanomezana tombondahiny na tombontsoa manokana ho an'ny orinasa iray na vitsivitsy ;

- Tsy maintsy mipetraka avokoa ny etikety famantarana ny Vita Malagasy ho an'ny vokatra rehetra tsy ankanavaka vokarina eto an-toerana (na ho an'izay hamidy eto na ho an'izay haondrana mankany ivelany) : havaozina ny bokinandraikitra[77]

- Ny entana tsara no hafarana (« première qualité ») ; Atao hita soritra[78] ny fanafarana entana avy any ivelany (ny fiaviany sy ny fiafarany) : ny fanjakana sy ny CESC no manara-maso, ny Tranoben'ny varotra mandrindra araka ny mason-tsivana faritan'ny CESC ;

"Kojakoja ho an'ny moto no ampidiriny mba tsy handoavany haban-tseranana ambony, kanefa moto no amidiny ary hahazoany tombony mihoampampana"[79]

- Atao zakan'ny sarambabem-bahoaka ny vidin'entana ho an'ny varotra anatiny ; Tohanana ara-pitaovana sy ara-bola ny famokarana ataon'ny indostria mba tsy hidangana ny vidin'ny entana vokarin'ny indostria ; Sahaza ny filàn'ny indostria ny vidin'ny angovo ampiasainy ;

- Voaara-maso ny kalitaon'ny entana vokarina eto an-toerana (madio, ara-pahasalamana, manaraka mason-tsivana) ; Tohanana amin'ny fiofanana ny indostria ;

---

[73] *Zone Economique Spéciale*
[74] *Marchés publics*
[75] *Barson Rakotomanga, SSM*
[76] *Concurrence libre et loyale*
[77] *Cahier de charges*
[78] *Traçabilité"*
[79] *Mpiasa amin'ny tranoimbarotra tsy mitonona anarana*

Fepetra fiaovana eo amin'ny politikan'ny fizahantany :

- Foanana ny "Ofisin'ny fizahantany" fa omena lanja ny sampandraharaham-paritra misahana ny fizahantany isorohana ny fifanitsahana andraikitra ;

- Apetraka ny "Régisseur des recettes" eny anivon'ny sampandraharaham-paritra ary izy no mandrotsaka ny vola miditra avy amin'ny fizahantany any amin'ny sampandraharahan-ketra eny anivon'ny Faritra ;

- Ny Faritra no mandinika ny tetika hampandrosoana ny fizahantany sy ny tetibola ilaina ho amin'izany ;

FEPETRA FAMPORISIHANA[80]

Fepetra fampirisihana eo amin'ny politikan'ny fandraharahana

- Omena vahana ny indostria eto an-toerana mba hahafahany mivelatra sy mamorona asa :

  Alefahana ny hetra ; Hamoraina ny fampindramam-bola ; Entanina ny mponina hanjifa ny vita eto an-toerana ;

- Omena vahana ny orinasa malagasy vao misandratra mba hahafahany mitombo sy mamorona asa :

  Tsy mandoa hetra mandritra ny telo taona ; tohanana ara-bola sy ara-traikefa ny tetikasan'ny tanora nahavita fianarana

- Mahafa-po ny tolotrasam-panjakana[81] ho an'ny mpandraharaha sy ny mponina

  Tsy misy ny kolikoly, ary hentitra ny fanaraha-maso sy ny fanasaziana ; mangarahara ny paika arahina ; amin'ny andro sy ora fiasana manontolo no atao andraisana olona ; mangarahara ny fe-potoana hahavitan'ny taratasy atao ; mangarahara ny vola aloa ;

Fepetra fampirisihana eo amin'nypolitikan'ny angovo :

- Atao sahaza ny sokajim-pamokarana samihafany angovo (ny heriny sy ny vidiny) : indostria vaventy, orinasa madinika, mpanao asa tanana, mpivarotra, vondrombahoakam-paritra, tokantrano ;

Atsangana ny "Centrales hydroélectriques" manerana an'i Madagasikara hiantohana ny famatsiana ny orinasa vaventy amin'ny vidiny mirary ; Vokarina ny "Energies Hybrides" (Eolienne + Solaire + Marine) hamatsiana ny tokantrano sy ny vondrombahoakam-paritra ary ny orinasa madinika ; Ampiasaina avokoa ny akora misy eto an-toerana (« huiles lourdes, charbon de terre, gaz, biogaz, ethanol,… »)[82]

[80] *Mesures incitatives*
[81] *Service public de qualité*
[82] *Tovobeloha, sendikalista JIRAMA*

Fepetra fampirisihana eo amin'ny politikan'ny fitaterana :

Ampiroboroboana ny fitaterana mifanaraka amin'ny toe-tany :

- ampiasaina ny vatolampy anaovana lalana "pavé" ;
- havaozina ny lalamby efa misy ary mamorona lalamby vaovao ;
- mividy sambo sy manangana seranana, eny hatreto afovoantany (Ikopa, Betsiboka) ;
- manangana làlana mihantona (« routes aériennes ») ialana amin'ny fitohanana lavareny
- miasa amin'ny fanamboaran-dalana sy ny asa vaventy hafany voafonja (mikapoka vato…).

Fepetra fampirisihana eo amin'ny politikan'ny famoronana sy ny teknolojia :

- ampifandraisina ny fampiofanana sy ny zava-misy am-perinasa ;
- atao ny fampirisihana ny famoronana amin'ny endriny samihafa (fikarakarana fifaninanana, "foire",…) ;
- atao tomombana ny fiarovana ny zon'ny mpamorona.

Fepetra fampirisihana eo amin'ny politikan'ny loharanom-bola hampiroboroboana ny indostria :

- ny **FNDI** ahorina amin'ny alalan'ny :

  tahirim-bola avy amin'ny olon-tsotra ; ampahan'ny tamberim-bidy avy amin'ny fitrandrahana harena vaojanahary ; vidin'ny akora sarobidy (hazo sarobidy, volamena, harena ankibon'ny tany hafa)

- ny **Bankin'ny indostria** : tohanan'ny FNDI hahafahany manao fampindramam-bola maharitra amin'ny tahany sahaza ny indostria ;
- ny **SONAPAR** : tohanan'ny Tahirimbolam-panjakana mba hamatsy ny fanarenana ny orinasam-panjakana (Air Madagascar, JIRAMA, Raffinerie, SECREN, Soavoania, Kraoma,…) ; Avadika ho "Société Nationale" (misy ny ampahan'ny renivola avy amin'ny fanjakana, sy ny ampahan'ny renivola avy amin'ny olom-pirenena) ny orinasam-panjakana ; Atao matanjaka ny fanaraha-maso ny fitantanana.

Fepetra fampirisihana eo amin'ny politikan'ny vola sy ny fampindramam-bola :

- Foanana ny MID[83] fa fehezina ny tahan'ny fifanakalozana ara-bola[84] fehezina ihany koa ny fisondrotry ny vidim-piainana[85] ary ampiroboroboina ny fitombon'ny harikarena[86] ahafahana manohana ny fandraharahana rehetra
- Ampiasaina ny loharanombola anatiny ;
- Didiana ny hamerenana ny vola vahiny avy any ivelany[87] ;
- Voafehin'ny lalànan'ny varotra ny fandaniana ny vola vahiny any ivelany ;
- Averina aty Madagasikara ny harena vaojanahary navoaka an-tsokosoko : volamena, andramena,…
- Atao mifototra amina tanjona maty paika ny findramam-bola avy any ivelany ;
- Eto an-toerana ihany no hanamboarana ny vola Malagasy ;
- Arotsaka mivantana ao amin'ny Banky Foiben'i Madagasikara ny IDE[88] vao ampiasaina ;

[83] *Marché interbancaire de devises*
[84] *Taux de change*
[85] *Inflation*
[86] *Croissance*
[87] *Rapatriement des devises*
[88] *Investissement Direct Etranger*

NY VINA SENDIKALY MOMBA NY FIRAFITRA ARA-POLITIKA SY NY FIFAMPITONDRANA

2

NY VINA HO AN'NY POLITIKA SY NY FIFAMPITONDRANA

I-VINA

"Tsindrilentam-pahefana ny Sendikà amin'ny taona 2024, manara-maso sy manitsy ny fomba fanao politika sy ny fitantanana ary ny fifampitondrana eto amin'ny firenena mba ho fanoitra mampifanindran-dalana ny fampandrosoana ny toekarena sy ny sosialy ary ny kolotsaina.

Mijoro ny Andrim-panjakana faha-efatra mpanara-maso sy mpanabe momba ny fanarahan-dalàna sy ny fitsipika demokratika (mangarahara, fahalalahana, fahaleovantena, fitoviana,…). Mandrafitra azy ny solontenan'ny rafitra rehetra"

II-NY ZAVA-MISY MOMBA NY POLITIKA SY NY FIFAMPITONDRANA

Tsy manana finiavana hampandroso sy hanao fanovana ny mpanao politika. Mivaona ny fanabeazana ara-politika omena ny tanora.

Ny antoko politika sy ny mpanao politika

- Maro loatra ny isan'ny antoko politika, ary tsy manana firehan-kevitra politika mazava ny ankamaroan'ny mpanao politika sy ny antoko politika ka mahatonga ny fivadibadihana palitao sy ny famitaham-bahoaka ;

- Tsy mazava ny vina hampandrosoana ny firenena ho an'ny ankamaroan'ny antoko politika : ny hampandroso ny tenany sy ny fianakaviany ary ny mpiray fihaviana aminy no imasoan'ny mpanao politika ; atao fitadiavam-bola ny fanaovana politika, ampiasaina ny fahefana hanamorana ny "business" sy hanaovana kolikoly ;

- Tsy misy adihevitra ho fampandrosoana fa ny baiko sy ny fiarovana ny tombontsoan'ny mpitarika ny antoko no masaka ao amin'ny antoko politika ; fehezin'olon-tokana na fianakaviana ny antoko, ka mahatonga ny olona hihevitra fa rehefa manam-bola sy manam-pahaizana vao afaka manao politika.

Ny fifampitondrana amin'ny fanjakana

- Manjaka ny teny midina sy ny didy jadona amin'ny fandraisana fanapahan-kevitra eto amin'ny firenena ; matetika no atao tampotampoka, ary tsy mifanaraka akory amin'ny hetahetam-bahoaka sy ny tena ilain'ny firenena ;

- Manampin-tsofina sy maso ary manakombon-tanana ny fitondrana eo anatrehan'ny fitakiana ataon'ny sendikà ; tsy alaina ny hevitry ny sendikà amin'ny fanapahan-kevitra mahakasika ny fiainam-pirenena ; raisina ho toy ny fahavalo sy mpanakorontana ny sendikà ;

- Mifangaro amin'ny mpiasa sy ny sendikà ary ny mpanao politika ny andraikitra politika tanterahan'ny sendikà ka zary mifamitaka sy tsy mifampatoky ireo ;

- Ataon'ny fanjakana sy ny mpampiasa fitaovana fampitahorana sy fanapotehana ny fitakian'ny mpiasa sy ny tolona sendikaly ny filazana fa misy ambadika sy mpanohana politika hatrany ny fitakiana sendikaly.

III-NY FITAKIAN'NY MPIASA

Fanovana sy fanavaozana ny lalampanorenana no laharam-pahamehana voalohany tsy maintsy atao ho fampiharana sy fanatanterahana ity vina ny sendikà sy ny fitakian'ny mpiasa ity.

Mampandray anjarany rafitra ifampitondrana

- Apetraka nyambaratongan-drafitra sy fitondrana **miainga eny ifotony** izay manome vahana ny fandraisan'anjaran'ny rehetra sy ny **tenierana** ary ny fisitrahan'ny sokajin'olona rehetra ny tombontsoa amin'ny fitombon'ny harikarena (fananan-tany sy fotodrafitrasa ary fanajariana ; fiofanana, fampanana asa, fiarovana sosialy) ; Ravana izay rafitra sy fomba fanao manome vahana ny jadona ; ialàna ny teny midina fa ifampierana daholo izany hoe fanomezana vahana ny fifanakalozan-kevitra amin'ny mpisehatra rehetra mikasika ny fampandrosoana ny firenena

- Omena ny fahefana tena izy ny **vondrombahoakam-paritra** : vola sy fahaiza-manao ary fahefana manapa-kevitra (fananan-tany sy fotodrafitrasa ary fanajariana ; fiofanana sy fampananana asa ary fiarovana sosialy) ;

- Hamafisana ny **tamberinandraikitry ny Parlemanta** amin'ny alalan'ny fanaovan'ny Solombavambahoaka tatitra sy fakan-kevitra eny ifotony ho an'ny lalàna rehetra nolaniana ;

- Hamafisana ny **tamberinandraikitry ny Governemanta** amin'ny alalan'ny fanaovan'ny Praiminisitra sy ny Minisitra tatitra an-tsoratra ho an'ny daholobe (tranokala) momba ireo fanontaniana na fanakianana nataon'ny Antenimiera ;

- Atsahatra ny tsimatimanota, ny kiantranoantrano, ny mizana tsindriana ila izay mahatonga ny fihanaky ny kolikoly ; anaovan'ny Governemanta tatitra an-tsoratra **mangarahara** ho an'ny daholobe izany sy ny ezaka vita ary ny sisa hotohizina ho hitam-poko hitam-pirenena ;

- **Mifampitohy** ny asan'ny Governemanta sy antenimiera mifandimby ;

Mahomby ny kolotsaina sy fomba fanao politika

- Ny mikatsaka mandrakariva ny soa iombonanano soatoavina
- **Havaozina ny endriky ny antoko politika** ary ampiharana ny lalàna momba azy ireo :

  Manana firehan-kevitra sy vina mazava ny antoko politika ialana amin'ny kobaka am-bava ; Mivondrona ireo antoko politika mitovitovy hevitra ; Ampiharina ny etika politika sy ny lalàm-panorenana iadiana amin'ny fivadihana palitao (andininy faha 72 Lalàm-panorenana : tsy fahafahan'ny olom-boafidy miova antoko politika mandritra ny fotoam-piasany – « mandat impératif ») ; Hamafisana ny fepetra fananganana antoko politika : mahenika an'i Madagasikara ny antoko vao ekena ny fijoroany ; Ravana ireo tsy manaraka fepetra

- **Mifanao velirano** ny sendikà sy ny antoko politika momba : ny fanajana sy fampiharana ireo didy aman-dalàna, ary ny fanatsarana azy ireny ; ny fampitomboana ny famokarana ; ny fametrahana fanjakana tsara tantana tena izy sy ny ady amin'ny kolikoly ; ny tamberinandraikitra mba hisian'ny fitantanana mangarahara sy mahomby ;
- **Mampifidy** izay kandidà mirona amin'ny foto-kevitra ijoroany ny sendikà ;
- **Manaja ny teny nomeny** ny antoko politika sy ny mpanao politika, hialàna amin'ny famitahana lava ny vahoaka rehefa fotoam-pifidianana.

IV-NY RAFITRA

Antoky ny fahombiazana ny fisian'ny rafitra matipaika eo amin'ny ambaratongan-drafitra. Atsangana sy ampiasaina avy hatrany ary hajaina ireo rafitra ilaina.

RAFITRA MPITSIRIKA SY MPANARA-MASO NY ASA

- Mifanentana amin'ny ISAN'NY MPISEHATRASA ("population active", na ny efa tafiditra miasa na ny mbola mitady asa), ny hoenti-manatanteraka ny fitsirihana ny asa sy ny fanaraha-maso ny asa (isan'ny olona, fotodrafitrasa, fitaovana, vola, fiofanana) :
  - Mivelatra hatrany amin'ny asam-panjakana sy ny sehatra ivelan'ny fenitra ny asan'ny rafitra mpitsirika ny asa ("Inspection du travail") sy mpanara-maso ny asa (« contrôleur du travail ») ;
  - Ampitomboina ny isan'ny "inspecteurs du travail". Hamoraina ny fiakaran'ny "contrôleurs de travail" ho lasa "inspecteurs du travail" (tahan'ny « concours professionnel » – ohatra 40 % ; na araka ny fahaelana teo amin'ny asa – ohatra : mihoatra ny 10 taona) ;

- Hofanina ny "médecins inspecteurs du travail" ary tendrena hiasa eny anivon'ny Minisitera misahana ny asa ;
- Manao fanadihadiana eny ifotony ny telotonta (mpitsirik'asa, ny mpampiasa ary ny sendikà) izay vao azo ekena ny fanaovana fandroahana faobe na ara-ekonomika na koa ny fandefasana « chômage technique » ka ahitsy hifanaraka izany ny lalanan'ny asa

- Atao MANGARAHARAHA ny vokatry ny fitsirihana sy ny fanaraha-maso amin'ny alalan'ny famoahana antontanisa sy antontan-kevitra hahafahan'ny isan-tokony mandray ny andraikitra tandrify azy ; Ny INTRA sy ny INSTAT ary ny Sampandraharaha misahana ny asa no miara-manatanteraka ;
- Asiana TOMBANEZAKA iombonan'ny farimbotelo ao amin'ny CSTE, miainga amin'ny vokatry ny fitsirihana sy ny fanaraha-maso hahafahana mitady vahaolana hanatsarana ny fifampitondrana eo amin'ny tontolon'ny asa ;

RAFITRA FIAHIANA SOSIALY

- Asiam-panavaozana ny volavola CODE DE PREVOYANCE SOCIALE 2010 ary avoaka tsy misy hatakandro :
    - ajanona ho EPIC ny sata mifehy ny CNaPS ;
    - hatsaraina ny fomba fitantanana – ampiasaina ny CSTE hanara-maso ny fitantanam-bola ;
    - hatsaraina ny fisitrahana ny fisotroan-dronno (raisina isam-bolana ny fisotroan-dronono ho an'ny mpiasa rehetra tsy ankanavaka ; ampitovina ny fomba fikajiana ny fisotroan-dronono ho an'ny mpiasa rehetra ; foanana ny "fanonerana fotsiny" fa mahazo fisotroan-dronono mifanaraka amin'ny latsakemboka kosa ny mpiasa rehetra tsy ankanavaka) ;
    - Havaozina ny lisitry ny aretina vokatry ny asa ("maladies professionnelles") ary hamorainany dingana arahina momba ny fahazoana fanonerana nohon'ny loza vokatry ny asa ("accident de travail") ;
- Misokatra ho an'ny mpiasa tena rehetra ny CNaPS – dinihina ny volavola novokarin'ny CNaPS momba izany sy ny SMIE (hitarina ny traikefa niarahana tamin'ny BIT momba izany) :
    - mandoa latsakemboka ny mpiasa tsirairay ;
    - mandoa ny anjarany mifanaraka amin'ny naloan'ny mpiasa ny fanjakana avy amin'ny hetra ;
    - ny fandoavan-ketra ataon'ny mpiasa tena no fepetra hahazoany ny fiahiana ara-tsosialy.

RAFITRA FAMPIROBOROBOANA NY INDOSTRIA

- Omena hasina ny Minisitera misahana ny indostria mba ho fanoitra amin'ny fampananana asa sy ny fiharian-karena[89] ;
- Miasa ny Tahirim-pirenena ho fampiroboroboana ny indostria (FNDI) sy ny Sampandraharaha miandraikitra ny fampiroboroboana ny indostria (ANDI) ho fampiroboroboana ny indostria sy ny fampanana na asa mamokatra sy mendrika ;
- Apetraka ny fepetra iarovana ("mesures protectionnistes") ny mpandraharaha malagasy sy ny mpisehatrasa :
  - Ferana hifanaraka amin'ny tombontsoam-pirenena ny "fahalalahana ara-toe-karena sy ara-barotra" mba hanomezan-danja ny otrikarena anaty : averina dinihina ny ZES ;
  - Foanana ny fifanarahana ara-toe-karena amin'ny rafitra rejionaly tsy ahitana tombontsoa ;
  - manana andraikitra amin'ny fanaraha-maso izany ny CSTE

RAFITRA FANARAHA-MASO SY FITSARANA

- Havaozina ny rafi-pitsarana :
  - ka omena fahefana ny Conseil d'Etat ("pouvoir d'injonction") eo amin'ny didim-pitsarana avoakany ho fiarovana ny olom-pirenena ;
  - ka hafohezina ara-potoana sy hamoraina ara-dingana ("procédures") ny fitsarana adin'asa ;
- Havaozina ny LOLF :
  - mba hanomezana fahefana hiasa malalaka ny IGE ka tsy ho eo ambany vahohon'ny rafitra mpanatanteraka (Filoha sy Praiminisitra) intsony ;
  - mba ho azo melohina ny "ordonnateur" sy ny PRMP (fa tsy ny "comptable" ihany) ;
- Ampifanarahana amin'ny filàn'ny fampandrosoana ny firafitra eny ifotony :
  - tanterahana ny fitsinjaram-pahefana / décentralisation ho an'ny **Fokontany** (Administration locale - Etat civil - Elections) sy ny **Kaominina** (administration locale - Etat civil - Santé - Education - fampandrosoana ifotony) ary ny **Faritra** (« plan de développement et budget d'investissement régional – économique, social et culturel ») ;

[89] 25 % ny tetibolam-panjakana no tokony atokana ho an'ny fampandrosoana ara-indostrialy araka ny vina napetrany ny CREM

- tanterahana ny fanapariaham-pahefana / déconcentration ho an'ny **District** (manara-maso ny asa sy ny vola eo amin'ny Kaominina) sy ny **Préfecture** (manara-maso ny asa sy ny vola eo amin'ny Faritra) ;
- foanana ny Faritany mba tsy hanavesatra ny fandaniam-bolam-panjakana

- Arindra ny fampidiran-ketra[90] :
  - Ny Kaominina no miantoka ny fampidiran-ketra ifotony (hetran-trano, haban-tsena, hetra isan'olompirenena) ary mampiasa izany ho an'ny fampandehanan-draharaha ifotony ;
  - Ny Faritra no miantoka ny fampidiran-ketra avy amin'ny fandraharahana sy ny asa rehetra ao anivon'ny Faritra ; mandrotsaka ampahany mankany amin'ny Fanjakana foibe ny Faritra tsirairay ;
  - Ny Fanjakana foibe no miantoka ny fampidiran-ketra avy amin'ny fadin-tseranana sy ny fifampiraharahana amin'ny any ivelany ary ny fitrandrahana vaventy ;
- Arindra ny fitantanan-draharaha :
  - Ny Filoham-pokontany voafidy no isan'ny mandrafitra ny Mpanolotsain'ny Kaominina ;
  - Ny Ben'ny tanàna rehetra ao amin'ny Faritra no isan'ny mandrafitra ny Mpanolotsaim-paritra izay mamolavola ny teti-bola ho an'ny asa vaventy, fitsaboana, fampianarana ;
  - Ny Faritra miaraka amin'ireo sampandraharaham-paritra no
    - mamaritra ny mpiasa ilainy sy ny teti-bola mifanandrify amin'izany ;
    - mitantana ny mpiasam-panjakana ao amin'ny Faritra (« recrutement, affectation, sanction »)
- Ny Sata ankapoben'ny mpiasam-panjakana no sata tokana mifehy ny mpiasam-panjakana rehetra, anisan'izany ny mpiasam-panjakana ambony ;
  - Apetraka ny lalàna ifehezana ny mpitondra fanjakana, izay mamaritra ny « responsabilité pénale individuelle » ny tomponandraiki-panjakana rehetra tsy mampihatra ny didim-pitsarana (fa tsy heverina ho toy ny « responsabilité administrative » fotsiny)
  - Foanana ny Fitsarana avo (HCJ) sy ny Fitsarana manokana misahana ny kolikoly (PAC) mba ho fitsarana tokana no itsarana ny olom-pirenena rehetra ;

[90] *11 % amin'ny ankapobeny ny « taux de pression fiscal » atsika raha 15 % izany ao amin'ny firenena mikambana ao amin'ny SADC*

- Foanana ny rafitra mahatonga fandaniam-poana :
    - Foanana ny BIANCO sy ny SAMIFIN fa raisin'ny CHAINE PENALE mahazatra ny fanaovana fanadihadiana sy fitsarana. Tohanana ny FIRAISAMONIM-PIRENENA amin'ny fitorohana sy ny fanabeazana momba ny ady amin'ny kolikoly sy ny fanodikodim-bola ary ny famotsiam-bola ;
    - Foanana ny CNIDH, ny MEDIATURE, ny HCDDED, fa omena ny FIRAISAMONIM-PIRENENA ny andraikitra fiarovana ny zon'olombelona sy ny fanajana ny demokrasia ;
        - Foanana ny OFFICE sy ny ORGANISME RATTACHE fa ny sampandraharaham-panjakana isa-paritra no mandray ny andraikiny ;
        - Foanana ny SENAT fa hatevenana ny fanohanana ara-tekinika ("expertise") ho an'ny Kaomisionina ao amin'ny Antenimieram-pirenena, ary hafindra any amin'ny **Andrim-panjakana fahaefatra mpanara-maso sy mpanabe** ny mpiasan'ny Antenimieran-doholona ;

ATSANGANA SY MIASA AVY HATRANY NY ANDRIMPANJAKANA FAHA-EFATRA MPANARA-MASO SY MPANABE :

Io no andrimpanjakana atsangana sy ampandehanina voalohany indrindra. "motif de déchéance" : ny tsy fametrahany io rafitra io mialohan'ny hanendreny ny Praiminisitra sy Minisitra ; ny tsy fanaovan'ny Filohan'ny Repoblika Sonia ny didim-panjakana aroson'io Andrimpanjakana fahaefatra ;

Andraikiny : manara-maso sy manabe momba ny :

- Fitantanam-bolam-panjakana, anisan'izany ny teti-bolan'ny Kabinetra rehetra
- Fitrandrahana ny tatitry ny Rafitra Fitsarana momba ny kaonty ; « Audit de la dette »
- Ady amin'ny Kolikoly
- Fanafoanana ny "Caisse noire"
- Fifidianana
- Tsenam-baro-panjakana
- Fifaninana hidirana ho mpiasam-panjakana
- « Organigramme », « audit organisationnel », fanaovana « audit » ny karama sy ny tombontsoa maro isan-karazany
- Fanendrena tomponandraikitra amin'ny andrimpanjakana (HCC, CSM, Filohan'ny Fitsarana rehetra,…)
- Fifandraisan'ny samy andrimpanjakana

Fahefany :

- Io no Andrimpanjakana apetraky ny Filohan'ny Repoblika voalohany raha vao lany izy, amin'ny alalan'ny Didy Hitsivolana, mialohan'ny hanendreny ny Praiminisitra sy ny Minisitra ;
    - manao fianianana ("assermenté")
    - mampianatra sy manabe
    - manao fanadihadiana
    - mitondra ny vokatry ny fanadihadiana any amin'ny fitsarana mahefa
    - mamoaka ny didim-panjakana amin'ny fanendrena ny tomponandraikitra amin'ny andrimpanjakana, avoaka ho mangarahara avy hatrany, ary so-niavin'ny Filohan'ny Repoblika (tsy ilàna ny Filankevitry ny Minisitra) ;

Fanaraha-maso azy sady atao modely :

- ataony mangarahara tanteraka ny fitantanana rehetra (tranokala azo jeren'ny rehetra, gazety, gazetiboky,…) ;
- apetrany ny fomba fanaovana tombanezaka ("système d'auto-évaluation") ary ataony mangarahara ny vokatr'izany ;
- "Interpellation publique" (amin'ny alalan'ny tranokala) ataon'ny andry telo hafa, ny OSC, ny sendikà, ny antoko politika, ny sehatra tsy miankina, ny olom-pirenena
- Mpiara manao sonia ("co-signataire") izy sy ny andry hafa amin'ny fanesorana amin'ny andraikitra ("abrogation") ireo tomponandraikitra notendreny samirery mba tsy hisian'ny fanaparam-pahefana ;
- Ataony mangarahara tanteraka ny paika arahiny rehetra amin'ny fanendrena ny tomponandraiki-panjakana

NY VINA SENDIKALY MOMBA NY FIRAFITRY NY SENDIKA

NY VINA HO AN'NY FIRAFITRY NY SENDIKA

I-VINA

"Mifototra amin'ny firaisan-kinan'ny mpiasany tanjaky ny sendikà, ary tanteraka amin'ny fifampidinihana sy ny fifampiraharahana ataony ho fiarovana ny zo sy ny tombontsoan'ny mpiasa"

II-NY ZAVA-MISY MOMBA NY FIRAFITRY NY SENDIKA

"Miparitaka ny tolona sendikaly hatreto noho ny tsy fisiana vina iraisana. Ny sendikà ihany koa mila manamafy ny fahaiza-manaony sy manavao ny tolona sendikaly. Efa dingana lehibe ho an'ny hoavin'ny sendikà eto Madagasikara ny fametrahana ny randrambao sendikaly CTM/SSM. (…) Mila sendikà matanjaka sy miray hina isika raha te hampandroso ny asa sy ny firenena."[91]

- Tahan'ny fidiran'ny mpiasa sendikà eto Madagasikara : 10 %
- Sehatra ivelan'ny ara-dalàna : latsaky ny 1 %
- Sehatry ny tsy miankina : 5 hatramin'ny 10 %
- Sehatry ny asam-panjakana : 25 %
- 3,5 isan-jaton'ny tanora mpiasa ihany no anaty sendika (BIT)

Momba ny mpiasa

- Tsy fantatry ny mpiasa ny maha zava-dehibe ny sendikà sy ny antom-pisiany ;
- Marisarisa ny firaisan-kinan'ny mpiasa, ka mahatonga ny mpiasa sasany tsy miraharaha, feno tahotra sy fisalasalana ary fiahiahiana ;
- Ambany loatra ny fahefa-mividin'ny mpiasa ka tsy afa-mijoro ho an'ny rariny sy ny fahamarinana fa matahotra ny ho very asa sy tombotsoa ;
- Tsy marisika amin'ny fandoavana latsakemboka hampiodinana ny sendikà ny mpiasa ;

"Tsy misy afa-tsy ny fiarahana amin'ny sendikà no hahafahana mitady ny tombontsoa iombonana. Raha ny fijery ety ivelany dia ady no fahitana azy, saingy betsaka ny fomba ampiasaina hanatratrarana ny tanjona. Tsy midika ho ady amin'ny mpam-

[91] *Barson RAKOTOMANGA, Sekretera jeneralin'ny SSM.*

piasa ny fidirana sendikà. Matetika ny tsy mampazoto ny mpiasa handray anjara dia noho ny tsy fahafantarany ny momba ny sendikà. Ambangovangony no azon'ny olona ka ilaina ny hampahafantarana azy ny antsipirihany mba haharesy lahatra azy. Ny fifanakalozana eo amin'ny mpampiasa sy ny mpiasa dia zava-dehibe tokoa amin'ny fandrosoan'ny orinasa"[92]

Avy amin'ny sendikà

- Tsy mirindra ny fikarakarana ny fifidianana sy ny fampielezan-kevitra momba ny fifidianana solotenan'ny mpiasa ;
- Marisarisa ny tamberinandraikitra sy ny fihainoana ny hetahetan'ny mpiasa eny ifotony ;
- Maro loatra ny foibe sendikaly ka sarotra ho an'ny mpiasa ny mamantatra ny mety hamaly ny hetahetany
- Tsy ampy na tsy misy mihitsy ny fanentanana sy fampahafantarana eny ifotony amin'ny sehatra rehetra
- Marefo ara-bola nysendikà ka miantraika amin'ny fahaleovantenany sy ny an'ny mpitarika azy izany

« Ilaina ny manavao ny kolontsaina sendikaly mba hifanaraka amin'ny fomba famokarana izay mivoatra dia mivoatra tokoa sy amin'ny politikan'ny fitsinjaram-pahefana »

Avy amin'ny mpiombona antoka

- Tsy voarindra mazava ny andraikitra sy ny fotoam-piasan'ny rafitra anaovana ny Dinika sosialy ;
- Miseho amin'ny endriny maro ny antsojay ataon'ny fanjakana sy ny mpampiasa amin'ny mpitarika sendikà sy ny mpiasa liana ny hiditra mpikambana sy hirotsaka amin'ny asa sendikaly.
- Tsy mazava ny fifampitondrana eo amin'ny sendikà sy ny mpanao politika ka mahatsiaro ho voafitaka ny mpiasa

ZO SY FAHALALAHANA SENDIKALY

- Samy miofana momba ny Dinika sosialy sy ny Fiahiana ara-tsosialy na ny mpiasa na ny mpampiasa ;

---

[92] *Razafimahatratra Iarimanana, USAM.*

- Ny fanavaozana ny rafi-pitsarana sy ny fisaraham-pahefana voatanisa etsy ambony dia ahafahana :
  - mampihatra ny sazy manoloana ny endri-panavakavahana rehetra atao amin'ny mpiasa sendikalista any amin'ny toeram-piasana ; ny tomponandraikitra nanao ny fahadisoana no iharan'ny sazy manoloana ny tsy fanajana ny zo fototra eo amin'ny asa ary sokajiana ho heloka izany ;
  - mampihatra tsy misy fepetra ireo didim-pitsarana manasazy ny fanenjehana ny mpitarika sy mpikambana sendikà ; ary atao mangarahara ho hitam-poko hitam-pirenena ny tatitra mazava momba izany fampiharana izany ; Sokajina ho heloka bevava ny tsy fampiharan'ny mpitondra sy ny mpampiasa ny didim-pitsarana ;

"Tsy mpiandry sy mpijery fotsiny intsony aho satria nanetsika ny ambompoko manoloana ny tsy rariny ny fidirako tao anaty sendikà. Manana fahasahiana aho izao satria misy olona manohana ahy ao aoriana. Izay fisian'ny herin'ny sendikà manohana ahy izay no vao maika manamafy ny faharesen-dahatro hanao misimisy kokoa. Eo amin'ireo mpiara-miasa dia heveren'ny hafa ho manana fahefana mihoatra noho ny rehetra aho amin'ny maha sendikàlista ahy. Hany ka betsaka ireo olana taterina amiko sy fampitàna fomba fijery momba ny asa. Eo koa anefa ireo mihevitra fa mpanozongozona aho. Tsy maha afa-po ahy hatreto ny fandraisan'anjaran'ny tanora amin'ny asa sendikaly"[93],

III-NY FITAKIAN'NY MPIASA

3-1 Ny firaisan-kina no fototra ijoroan'ny sendikà

Fanetsehana ny mpiasa

- Ampahafantarina amin'ny fomba rehetra (indrindra amin'ny haino aman-jery) ny zon'ny mpiasa sy ny antom-pisian'ny sendikà ;
- Entanina ny mpiasa havitrika hiditra sendikà ;
- Hamafisina ny firaisankina sy ny fiaraha-mientan'ny mpiasa (fanaovana hetsika iraisana, fanolorana mari-pankasitrahana ny mpitarika ho fampirisihana azy ireo,…).
- Homena mariboninahitra ny mpitarika sendikà nahavita be sy mendrika

Fenitra ho an'ny sendikà

- Ny tanjaky ny sendikà dia mifototra amin'ny :

[93] *Miharilala Prisqua, USAM.*

- Fananany vina iraisana
- Fahavitrihan'ny mpikambana manao ny asa sendikaly (fivoriana, fiofanana, fandoavana latsakemboka…)
- Fivoizany ny tombotsoan'ny valalatsimandadiharona
- Fanomezany vahana ny hetaheta eny ifotony
- Fahaleovan-tena ara-drafitra sy ara-bola
- Fananany fifandraisana "affiliation" amin'ireo federasiona sendikaly iraisam-pirenena

"Tiako hiova ilay fahazaran'ny mpiasa tsy hanantona ny sendikàraha tsy misedra olana ao am-piasana. Takianamiaraka amin'ny sendikà ny fanajana ny zon'ny mpiasa, saingy tokony ho fantatr'ireo mpiasa ireo ny zony. Tsapako mivoatra ny sendikà, miray hina. Ilaina anefa ny anaovana fanentanana matetika kokoa momba ny tombotsoan'ny mpiasa miditra sendikà. Manodidina ny 1 000 ny isan'ireo mpikambana ao aminay. Fa mbola te hanome tanjaka hatrany ny sendikà izahay"[94]

Rafitra ifampitondrana ao amin'ny sendikà

- Hatsaraina ny famaritana ny fisoloan-tena ny sendikà amin'ny alalan'ny « représentativité syndicale » ;
- Hamafisina ny « dialogue intersyndical » ary aravona izay sendikà mitovy fijery mba hampivondronana ny herin'ny mpiasa ;
- Mandray karama sahaza ny mpitarika sendikaly ho fiantohana ny fahaleovantenan'izy ireo.
- Ampanjakana ny demokrasia sendikaly izay mifototra amin'ny dinika avy amin'ny mpiasa eny ifotony

Latsakemboka sendikaly

- Miantoka ny fahalalahan'ny sendikà sy ny fahombiazan'ny asa ataony ny fananany ny hoenti-miasa, noho izany dia apetraka ny "CHECK OFF SYSTEM" amin'ny fandoavan'ny mpiasa ny latsakemboka ho an'ny sendikà;
- Arindrany rafi-pitantanana ny karama sy ny fandoavana ny hetra miaraka amin'ireo latsakemboka ara-tsosialy rehetra ("Prévoyance sociale, Santé au travail, Syndicat") araka ny teknolojia mifandraika amin'izany ("logiciel de gestion des salaires")ho an'ny sehatrasa rehetra ;
- Manana « budget-programme » ny sendikà ary voara-maso ny fitantanany ny volan'ny mpiasa (« audit interne, audit externe, audit public »).

[94] *Razanajanahary Aimée, FISEMA Toamasina.*

3-2 Tsindrilentam-pahefana matanjaka ny sendikà ao anatin'ny DINIKA POLITIKA momba ny sosialy sy ny toe-karena

- Ny Dinika sosialy ataon'ny sendikà dia ny fifampidinihany sy ny fifandresen-dahatra ataony amin'ny mpampiasa sy ny fitondram-panjakana tarihin'ny Ministeran'ny asa, sy ny mpampiasa ho fanatsarana ny tontolon'ny asa

- Ny Dinika politika ataon'ny sendikà dia ny fifampidinihany sy ny fifandresen-dahatra ataony amin'ny Mpampiasa sy ny fitondram-panjakana momba ny tontolon'ny asa sy ny tontolo fandraharahana sy fihariana ary ny politika ara-drariny hampandrosoana ny firenena. Ireto avy ny sehatra anaovan'ny Solotenan'ny sendikà ny Dinika politika :

    - Kaomisionina eo anivon'ny Parlemanta
    - CESC
    - Fiadidian'ny Governemanta
    - "Point focal" isaky ny Minisitera

- Isan'ny Dinika politika ataon'ny sendikà ihany koa ny fisedrana ny programan'ny kandidà amin'ny alalan'ny adihevitra sy ny fanaraha-maso ny famadihana izany ho politikam-panjakana rehefa lany tamin'ny fifidianana ny kandidà.

"Tsy fahavalon'ny sendikàlista ny Fanjakana.Tokony ho mpiara-miasa mba hitondra ny rindran-damina amin'ny vahoaka, mba hahafahana misitraka ny zo"[95]

3-3 Tsindrilentam-pahefana matanjaka ny sendikà ho an'ny ANTOKO EO AMIN'NY FITONDRANA sy ny ANTOKO MPANOHITRA

Misahana andraikitra politika ny sendikà

- **"Manao politika"ny sendikà** : manolotra ny politikan'ny fihariankarena mampivoatra ny fiainan'ny mpiasa ; miditra anaty rafitra manapa-kevitra momba ireo ; mandray anjara amin'ny adihevitra sy ny adivarotra momba ireo ;

- **"Tsy mpanao politika" ny sendikà** : tsy toy ny antoko politika natao haka fahefana mitondra fanjakana ny sendikà, fa "manao politika", izany hoe mifampiraharaha amin'ny tomponandraikitra ara-politika momba ireo fanapahan-kevi-dehibe hampandrosoana ny toe-karena sy ny tontolon'ny asa ;

[95] *Clarry Dim¬bisoa, SVS faritra Atsinanana.*

- Manan-jo ho "mpanao politika" amin'ny alalan'ny antoko politika ny olom-pirenena tsirairay, isan'izany ny mpiasa sy ny mpitarika sendikà. Rehefa nisafidy ho **"mpanao politika" ny sendikalista** iray dia mametra-pialàna amin'ny andraikitra fitantanana ny sendikà mba tsy hampifangaro ny andraikitra, ka hamitaka ny mpiasa sy ny mpiara-miombona antoka

"(…)Entin'ny mpampiasa sy ny fanjakana anararaotana no sady ampiasaina ho fitaovana mahomby famotehana ny tolona sendikaly sy ny tsy hamahana ny fitakian'ny mpiasa mikasika ireo zoany sy tombotsoany voafaritry ny lalàna, eny fa na dia hatramin'ny fampiharana ireo didim-pitsarana efa mivoaka mikasika ireo mpitarika sendikaly noroahina tsy ara-dalàna aza ny fiheveran-diso fa misy ambadika politika foana ny tolona sendikaly. Hazavaina fa ny politika dia tsy voatery fitiavan-tseza irery foana. (…) raha tiana hahomby ny tolona sendikaly dia tsy afa-misaraka ny sendikà sy ny fanaovana politika. Tsy maintsy misy politika daholo ny tolona rehetra na amin'ny lafiny inona na amin'ny lafiny inona fa anjaran'ny anjaran'ny mpitarika no mamaritra tsara ny tanjona ho tratrarina ka mifanaraka amin'ny tombotsoa sy hetahetan'ny mpiasa kahifampidinihana aminy ny fomba hanantanterahana sy hitarihana ny tolona.(…)"[96]

3-4 Tsindrilentam-pahefana matanjaka ny sendikà amin'ny alalan'ny fandraisany anjara @ RAFITRA POLITIKA sy ny FIAINAM-PIRENENA

- Tena iainana ny fakan-kevitra avy amin'ny sendika amin'ny alalan'ny **Dinika sosialy sy ny Dinika politika**, satria ny sendikà no mitondra ny hetahetan'ny mpiasa izay mahasahana ny sarambaben'ny mponina eto Madagasikara ;

- Mandray anjara amin'ny famolavolana ny **teti-bolam-panjakana**[97] ny sendikà ary manara-maso ny fampiharana izany any amin'ny sehatra samihafa sy ao amin'ny **lalàna fandravonana** ny teti-bolam-panjakana[98]

- Asiana rafitra manokan'ny sendikà ao amin'ny Primatiora sy ny Antenimieram-pirenena ary ny Minisitera mba ho mpiara miombon'antoka ara-tsosialy sy mpanolotsaina ara-teknika amin'ny fanapahan-kevitra sy fandaniana lalàna

- Manao tatitra amin'ny Primatiora sy ny Antenimieram-pirenena ary ny Minisitera ny sendikà momba ny fampiharana ny didy aman-dalàna

"Ny dinika sôsialy dia zava-dehibe eo amin'ny fifandraisan'ny mpampiasa sy ny solotenan'ny mpiasa hahafahana mametraka ny kômitin'ny orinasa sy ny fifanarahana iombonana, ka mahatonga azy ho antoka hisian'ny asa mendrika. Izany dia mba

[96] *Notsongaina avy amin'ny fanambaran'ny Randrambaon'ny sendikà CTM-SSM tamin'ny 12 Septambra 2017.*
[97] *Budget de l'Etat - Loi de finances*
[98] *Loi de règlement*

ahafahana miasa sy miaina anaty fepetra mendrika sy misy fanajana nymaha-olona. Ny Fanjakana sy ny mpampiasa ary ny mpiasa dia mpiara-miombon'antoka amin'ny fananganana tontolo tsara sy mahatamana hampisy ny asa mendrika. Manomboka amin'ny fametrahana ny politikan'ny asa izany. Anatin'izany ny famaritana ny karama mahavelona sy fampiharana ny lalàna velona"[99]

3-5 Fomba fiasa mazava, matotra, mahitsy ary mankany amin'ny tanjona sy vina iraisan'ny sendikà amin'ny mpiasa

Tolotra mahafapo ho an'ny mpiasa

- Miaro ny zo sy ny tombontsoan'ny mpiasa ny sendikà eo anivon'ny toeram-piasana, ny mpitsirik'asa sy ny minisitera, mandray anjara lehibe eo amin'ny sehatry ny fitsarana adin'asa (Mpitsara mpanampy);mifampiraharaha anaty rafitra ho an'ny Dinika sosialy (CSFOP, CNT, Commission Administrative Paritaire par secteur, Solotenan'ny mpiasa, Komitin'ny orinasa, sns…),
- Manao mangarahara ny andraikitra raisiny eny amin'ny rafitra dinika sosialy itandroana ny fahaleovantenany
- Manabe ny mpiasa sy ny manodidina azy momba ny andraikiny ny sendikà
- Manabe ny mpiasa sy ny manodidina azy mba hamantatra ny firehan-kevitra sy ny antoko politika mahasoa azy ny sendikà
- Mivoy ny maha izy azy ny sendika :
    - Ny asany, ny maha zava-dehibe azy ary ny vokatra azo tsapain-tanana ho an'ny mpiasa
    - Ny zo sy adidin'ny mpiasa araka ny làlana mifehy ny asa
    - Marihina tsara fa ny sendikà dia "manao politika", fa tsy antoko politikaizay isian'ny"mpanao politika"
- Apetraka mazava ny tamberinandraikitra amin'ny asan'ny sendikà : fananganana tranokala sy "blog" ikarohana sy ifampizarana vaovao tsy tapaka amin'ny mpiasa ("veille informationnelle")
- Manao zaikabe isaky ny dimy taona raha ela indrindra ny sendikà : fametrahana vina sy ny fandaminana ny rafitra rehetra

[99] *Liang Chick Yannick Jodie Andrianambinina, Sekrima.*

Budget-programme

- Hamafisina ny fahaleovantena ara-bolan'ny sendikà
- Mifototra amina tanjona mazava ary hatsaraina sy atao mangarahara ny fitantanana ara-bola sy ny fomba fiasan'ny sendikà
  - Isaky ny 3 taona : « Budget-programme »
  - Isan-taona : PTA / tetibola / tatitra ara-bola /"audit"
  - « Logiciel de gestion des salaires et des cotisations sociales » (CNaPS, SMIE, latsakemboka ho an'ny sendikà)
  - Hatsangana ny "Caisse de grève"

Fenitra ho an'ny mpitarika sendikà

- Manamafy ny fahaiza-manao
- Matotra ara-pitarihana ary mahitsy : mandà ny kolikoly
- Midina ifotony mba hahalalany ny zava-misy iainan'ny mpiasa (na anatin'ny sehatra ara-dalàna na ivelan'ny lalàna)
- Mahafehy ny paika fampitan-kevitra sy fiarovana ary fitakiana
- Miara mamaritra ny mari-drefy amin'ireo antoko politika iaraha-miasa amin'ny fanatanterahana ny programa fampandrosoana ny toe-karena sy ny sosialy,
- Mandresy lahatra ary mametraka ny fepetra sy antoka ho an'ny mpiasa
- Mandrindra ny fitokonana izay vahaolana ala nenina farany

3-6 Manao politikany sendikà

Hamafisina ny fahaleovantena ara-politikan'ny sendikà amin'ny maha "tsindrilentampahefana" azy :

- Ny tombontsoan'ny sokajim-piaraha-monina tandrify azy no voizin'ny sendikà ary ampitainy any amin'ny antoko politika eo amin'ny fitondrana sy ny antoko politika mpanohitra ;
- Atao mangarahara eo anatrehan'ny mpiasa sy ny olom-pirenena rehetra ny andraikitra raisin'ny sendikà sy ny mari-drefy itondrana ny Dinika politika na ho fandrafetana ny politika io na ho fanaraha-maso ny fampiharana.

LA VISION SYNDICALE 2019-2024 POUR UN MADAGASCAR JUSTE ET EPANOUI

RESUME EXECUTIF

CONTEXTE GENERAL

Les syndicats ne peuvent pas rester muets face au gouffre dans lequel le pays s'enfonce inexorablement : la mauvaise gouvernance et la criminalité rongent et dévastent le pays et les conditions de vie de la population vont de mal en pis. Le pouvoir d'achat des travailleurs et leurs familles ne cesse de s'effriter de jour en jour, faisant disparaitre tout espoir d'une meilleure qualité de vie : « emplois décent et productif ».

Les attaques dont les travailleurs et les leaders syndicaux sont victimes, les atteintes aux libertés syndicales n'ont pas dissuadé les syndicats mais constituent des facteurs objectifs puissants de rapprochement et d'unification des travailleurs et syndicalistes de toutes les organisations. Fort de son rôle politique et d'acteur de changement, la coalition des deusx principales plateformes syndicales à Madagascar appelée « Randrambao Sendikaly CTM SSM », présente la vision d'un Madagascar juste et épanoui, élaboré suite à l'atelier syndical qui s'est tenu à la Résidence Ankerana les 5 et 6 Juin 2018, avec l'appui des experts engagés.

OBJECTIFS

Cette vision syndicale définit les priorités dans le système syndical, économique, politique, social et culturel ainsi que les priorités en matière de gouvernance pour la période 2019-2024. Etant donné qu'auparavant, les luttes syndicales ont été disparates, faute de vision commune et de synergie entre les syndicats, cette vision sera un document de référence auquel les syndicats s'identifieront, servant à la fois d'outil de mobilisation et d'intervention sur les questions politiques, économiques, sociales, culturelles pour les acteurs socio-politiques, notamment pour les décideurs actuels et futurs. Désormais, le leitmotiv des syndicats est qu'ils « prennent en main la défense des droits des travailleurs et la vie de la nation » à travers un « dialogue social et politique effectif et efficient ». Exprimant les revendications de la base, les syndicats seront le porte-voix des travailleurs et des « valalatsimandadiharona ».

PARTIE I

VISION SYNDICALE POUR LE SYSTEME ECONOMIQUE ET SOCIAL

Structures chargées du travail garantes de l'amélioration du travail et de la productivité

Un même ministère s'occupe de la fonction publique, de l'emploi, de la formation, du secteur informel et des lois sociales, avec une répartition claire des compétences entre les démembrements de ce ministère (directions régionales), ceux du ministère de l'intérieur (Préfectures et districts), ainsi que les services décentralisés au niveau des Régions pour éviter les tergiversations au niveau local.

Les cadres de dialogues politiques et sociaux pour les acteurs socio-économiques sont opérationnels. Ainsi, au niveau du Parlement, les questions relatives à la fonction publique, le travail, l'emploi, le secteur informel et la prévoyance sociale sont traitées par une seule et unique Commission parlementaire. Une synergie entre, cette Commission parlementaire, d'une part et les syndicats des travailleurs et des employeurs, d'autre part, assure un dialogue politique et social constructif. De même, l'interaction entre le Conseil Economique, Social et Culturel (CESC) qui inclut un quatrième acteur, la société civile et différentes Commissions parlementaires ouvre les sphères décisionnels à la participation citoyenne.

Le Conseil Supérieur du Travail et de l'emploi (CSTE) est mis en place en tant que structure tripartite de Conseil et de Contrôle, en relation avec le Gouvernement, chargé de toutes les questions du travail, de l'économie et de l'éducation. Ce Conseil est consulté pour la préparation des projets de loi, les décrets et arrêtés ainsi que les programmes de l'Etat qui concernent le travail, l'économie et l'éduction ; Il vérifie que les textes et les diverses propositions de la part des structures de dialogue politique et social sur le travail, l'économie et l'éducation sont bien appliquées ; en outre, il donne ses avis sur la nomination aux hauts emplois de l'Etat ; il a ester en justice en cas d'illégalités.

Restructuration de l'économie : l'industrialisation comme levier de croissance

L'industrie est le levier de croissance du fait de l'engagement patriotique des dirigeants, par la mise en œuvre de politiques économiques, commerciales, d'investissement et de financement en accord avec les priorités nationales et ciblées en faveur de la création d'emplois décents et productifs par le renforcement des industries locales.

Cette restructuration de l'économie se traduit par l'adoption de mesures protectrices et de mesures incitatives pour les industries qui créent de l'emploi et contribuent à la croissance, ainsi que pour les projets portés par les nouveaux diplômés : la sensibilisation à la consommation des produits locaux, des exonérations fiscales, des soutiens techniques et financiers, à travers l'opérationnalisation des structures et des fonds de développement industriel (ANDI

et FNDI). La SONAPAR soutenu par le Trésor public finance le redressement des sociétés d'Etat qui sont transformées en « sociétés nationales », contrôlées par la participation citoyenne.

L'Etat garantit toutes les conditions nécessaires au développement des industries locales : assurer une concurrence libre, saine et loyale, faciliter l'acquisition de matériels de production, mettre à la disposition des industries locales les matières premières nécessaires, soutenir techniquement et financièrement les industries, offrir une énergie suffisante et de qualité.

L'Etat et ses agents assurent un service public de qualité pour instaurer un environnement favorable aux investissements, à la croissance et à la redistribution.

Matières premières : renforcement des contrôles et renégociation des contrats d'exploitation

Le secteur agricole, principal pourvoyeur de matières premières, est soutenu par la simplification des procédures d'immatriculation foncière et de prescription acquisitive, par des appuis techniques et financiers ciblés par rapport aux priorités nationales, ainsi que par le développement de programmes généralisés de migration rurale.

L'Etat encourage la transformation locale des matières premières (transformation artisanale et industrielle) et le recyclage des matières utilisées, avec la valorisation des compétences des experts malagasy.

La Banque Centrale de Madagascar coordonne la gestion du comptoir de l'or pour pallier aux exportations illicites. Le contrôle est réorganisé et renforcé au niveau des frontières, et l'application effective des sanctions positives ou négatives est systématiquement rendue publique afin de renforcer la confiance du citoyen envers l'Etat.

Pour un véritable contrat gagnant-gagnant, les contrats d'exploitation de ressources naturelles (forestières, minières, maritimes, hydrauliques, éoliennes, solaires,…) sont renégociés, le respect des cahiers de charge est contrôlé et l'application effective des sanctions positives ou négatives est systématiquement rendue publique.

Politique commerciale : une dose de protectionnisme pour établir un tissu industriel local

Madagascar redéfinit les modalités de sa participation dans les accords économiques et commerciaux régionaux et internationaux et s'en retire, le cas échéant, si les conditions ne profitent pas au pays.

Le pays limite les importations de produits spécifiques dans le but de protéger la production locale. Le renforcement du contrôle des importations (traçabilité et qualité des produits) devient déterminant.

Energies et infrastructures : offrir une énergie à faible coût, revaloriser les chemins de fer

Madagascar exploite ses potentialités en énergies renouvelables et mobilise ses ressources énergétiques pour pouvoir offrir une énergie suffisante et de qualité. Des centrales hydroélectriques sont installées sur le tout le territoire national afin de proposer aux grandes industries une énergie adéquate et à faible coût ; des énergies hy-

brides approvisionnent en électricité les ménages, les Collectivités territoriales décentralisées, ainsi que les Petites et Moyennes Entreprises. Toutes autres ressources potentielles sont également mobilisées en vue de produire de l'énergie (huiles lourdes, charbon de terre, éthanol,…).

Les matières premières et les potentialités locales sont valorisées pour la construction d'infrastructures routières et ferroviaires : utiliser les rochers pour la construction de routes en pavé, réhabiliter les chemins de fer existants et en construire d'autres, mettre à contribution les détenus pour les grands travaux.

Ressources intérieures : récupérer les îles éparses et les terres vendues aux ressortissants étrangers, réexaminer la loi sur les ZES

Les dirigeants mettent sur la table la question des îles éparses, qui représentent une part importante de ressources intérieures, et récupèrent ces îles malgaches afin de pouvoir valoriser ses propres ressources pour son processus de développement. Toutes les propriétés foncières vendues illégalement aux ressortissants étrangers, en-dehors des bails emphytéotiques autorisés, sont également transférées à l'Etat. La loi sur les Zones Economiques Spéciales est réexaminée en faveur de la croissance économique, la création d'emplois décents et productifs et la préservation des ressources.

PARTIE II

VISION SYNDICALE POUR LE SYSTEME POLITIQUE ET DE GOUVERNANCE

Système de gouvernance basé sur la démocratie et la décentralisation : élargissement des compétences des CTD ; suppression des provinces

Le « teny ifampierana » est à la base de la démocratie à tous les niveaux.

La pouvoir décentralisé est exercé par les Fokontany, les Communes et les Régions. Les provinces sont supprimées du fait de considérations financières et pratiques. Les présidents de fokontany « élus » font partie du Conseil communal, tous les maires élus forment le Conseil régional, à côté des représentants de la société civile et des chercheurs et experts.

La Région est le pôle de développement économique, social et culturel, son Conseil en définit les programmes et élabore le budget correspondant. Les dépenses concernent la construction, la réhabilitation et l'entretien des infrastructures régionales, les services de santé et d'éducation de la population. Pour ce faire, la Région, avec ses services régionaux, gère ses propres ressources humaines. Les ressources de la Région sont constituées par les impôts sur les revenus et les autres impôts, taxes et redevances liés aux activités économiques qui s'effectuent dans sa circonscription, tandis que les impôts fonciers sur les propriétés bâties restent la prérogative des Communes. Les recettes douanières et autres ressources issues des transactions internationales sont collectées au niveau central pour la couverture sociale universelle (retraite, invalidité, catastrophes, chômage,…). La Région reverse solidairement à cette caisse centrale une partie de ses recettes afin de veiller à une redistribution équitable des fruits de la croissance pour toutes les populations des différentes régions de Madagascar.

La «déconcentration» du pouvoir central se situe au niveau des Districts (pour le contrôle des actions et de la gestion financière au niveau des Communes) et au niveau des Préfectures (pour le contrôle des actions et de la gestion financière au niveau des Régions).

Mise en place de la quatrième institution de contrôle, d'éducation et d'interpellation sur respect des lois et des règles démocratiques, et modèle en matière de bonne gouvernance

Face à la mauvaise gouvernance et la corruption qui minent le système économique, politique et administratif, le pays se dote d'un mécanisme de contrôle efficace de l'action gouvernementale, autre que celui du parlement: c'est la quatrième institution de contrôle, d'éducation et d'interpellation sur le respect des lois et des règles démocratiques, et modèle en matière de gouvernance. Le président de la République a l'obligation de la mettre en place avant la nomination du Premier Ministre et la formation du gouvernement sous peine de déchéance.

Cette institution contrôle, éduque, enquête et porte les résultats y afférents de-

vant les instances compétentes. Ses champs d'intervention concernent la gestion des deniers publics, la lutte contre la corruption, l'audit organisationnel des services de l'Etat, l'audit des salaires et avantages des agents de l'Etat, les concours de formation et de recrutement des agents de l'Etat, la nomination aux hauts emplois de l'Etat, dont des présidents de juridictions et des membres des hautes cours et instances judiciaires ; les relations entre les institutions, et les élections. Elle est soumise à une obligation de redevabilité et de transparence.

Cette institution assure le contrôle et l'éducation en matière de gestion des finances de l'Etat, notamment concernant les budgets de tous les Cabinets des responsables d'institutions, la plausibilité des organigrammes proposés par les institutions et départements publiques, et donne suite aux audits effectués par la Cour des comptes. La Loi Organique sur les Lois de Finances fait l'objet de réformes pour permettre à l'Inspection Générale de l'Etat d'exercer ses missions en toute indépendance, et pour engager la responsabilité des Ordonnateurs et des Personnes Responsables de Marchés Publics.

Elle assure le contrôle et l'éducation pour la circulation des informations et la transparence au sein des institutions de l'Etat, entre elles, et avec les citoyens, par le développement des technologies appropriées ;

Elle mène des actions de contrôle et d'éducation pour l'effectivité de la publication de tous les textes juridiques et décisions de l'Etat aux niveaux central et régionaux dans la langue malagasy et sur différents supports accessibles aux acteurs et à toute la population de Madagascar.

Elle contrôle l'application des principes éthiques et démocratiques, des textes juridiques, des cahiers de charge et de toutes autres décisions de l'Etat, et en rend publics les rapports et les sanctions. En matière de travail, d'économie et d'éducation, elle reçoit les rapports et requêtes du CSTE et garantit le pouvoir d'injonction du Conseil d'Etat dans les verdicts qu'il rend.

Elle veille à ce que la Haute Cour de Justice et le Pôle Anti-corruption soient dissouts pour permettre à tous les citoyens d'être jugés sur le même pied d'égalité. Elle veille à ce que tous les hauts employés de l'Etat soient soumis au Statut général des fonctionnaires et qu'une loi permettant d'engager la responsabilité pénale individuelle des responsables étatiques qui n'appliquent pas une décision de Justice soit adoptée.

Elle mène la lutte contre la corruption en général et en particulier : dans les processus électoraux, dans l'octroi des marchés publics, dans les concours administratifs, les nominations aux hauts emplois de l'Etat et la carrière des magistrats. Elle analyse les failles favorables aux corruptions dans les procédures administratives et judiciaires

Structures judiciaires réellement indépendantes : enlever toute marge de manipulation de la part de l'exécutif

La Haute Cour de Justice et le Pôle Anti-corruption sont dissouts pour permettre à tous les citoyens d'être jugés sur le même pied d'égalité. La responsabilité pénale individuelle des responsables étatiques qui n'appliquent pas une décision de Justice est engagée. Les procédures pour les litiges du travail sont allégées et écourtées. Le Conseil d'Etat a le pouvoir d'injonction dans les verdicts qu'il rend. La prérogative de nomination des membres de la HCC et du CSM et la gestion de la carrière des magistrats revient au quatrième pouvoir de contrôle, d'édu-

cation et d'interpellation. Tout ceci pour mettre fin à la mainmise de l'exécutif sur l'appareil judiciaire.

Maitrise des dépenses publiques : dissoudre les institutions, offices/ organismes rattachés « budgétivores » ; annuler la «caisse noire »

Pour une meilleure maitrise des dépenses publiques au profit des investissements socio-économiques et partant, pour créer des emplois et de la richesse, nombreuses institutions qualifiées de « budgétivores » faute de résultats concluants seront annulées. Il s'agit, entre autres, du BIANCO, du SAMIFIN, de la CNIDH, de la Médiature de la République, du HCDDED, du Sénat ainsi que des Offices et organismes rattachés.

Comme mesures d'accompagnement, les Organisations de la société civile sont dotées des moyens nécessaires à leurs activités de dénonciation des faits de corruption et de blanchiment d'argent et de sensibilisation sur la lutte contre de ces fléaux. Par ailleurs, à la société civile est confiée les missions de défense de droits de l'homme et de la promotion de la démocratie.

Pour le cas des Offices et organismes rattachés, les services régionaux exercent les missions qui leur sont dévolues.

Toujours afin de mieux maitriser les dépenses publiques, la « caisse noire » est supprimée.

Les syndicats, un puissant contre-pouvoir qui veille à la pratique politique et la gouvernance, ainsi qu'un acteur majeur des élections

Le syndicat joue son rôle de « contre-pouvoir » puissant qui veille au respect des principes démocratiques et de bonne gouvernance dans les pratiques politiques. Il intervient dans l'élaboration des politiques économiques, du travail et de l'éducation qui impactent sur les conditions de vie des travailleurs. Il exerce les fonctions de conseil et de contrôle vis-à-vis des structures de prises de décisions et participent dans les débats et négociations y afférents. Le syndicat véhicule les aspirations de différentes couches sociales auprès des partis politiques (au pouvoir ou dans l'opposition) avec une obligation de redevabilité, notamment concernant le déroulement et les résultats des dialogues politiques. Comme corollaire de son rôle politique, le syndicat participe à l'éducation électorale de la population : comment et qui élire ?

Cultures et pratiques politiques : assainissement et renforcement de l'éthique politique

Les partis politiques s'engagent sur la voie du renouveau : ils se positionnent clairement par une idéologie et les partis qui ont la même idéologie se regroupent ; la Constitution et la loi sur l'éthique politique sont rigoureusement appliquées : couverture du territoire national, sanction du « retournement de veste »,… Les réglementations du financement et de la médiatisation des campagnes électorales sont concrétisées.

Les syndicats et les partis politiques s'engagent mutuellement pour contribuer à l'effectivité de l'Etat de droit et de la bonne gouvernance, de la lutte contre la corruption, de l'obligation de redevabilité; et enfin, de l'accroissement de la productivité. L'intérêt général dicte ainsi la culture et la pratique politique. Le respect ou non de la parole donnée est rendu public.

PARTIE III

VISION SYNDICALE POUR LE SYSTEME SYNDICAL

Solidarité, le leitmotiv du syndicalisme malgache : Vision commune, budget – programme

La solidarité syndicale est renforcée par la mobilisation des employés à l'adhésion syndicale et à la participation à la vie syndicale, ainsi que par la sensibilisation des employés sur leurs droits et les missions des syndicats.

La puissance syndicale repose sur une vision commune appuyée par un budget-programme adopté tous les trois ans.

La dynamique du syndicat dépend des intérêts qu'il véhicule, il s'agit des aspirations et des motivations issus de la base dont celui des « valalatsimandadiharona ».

L'énergie du syndicat est alimentée par sa culture de solidarité et de redevabilité. Sur le plan structurel, les dissensions sur les questions de représentativité syndicale sont tranchées, le système de dialogue intersyndical est rodé à tous les niveaux, les fédérations syndicales travaillant dans le même secteur s'unissent en une seule voix, en un seul syndicat sectoriel, la redevabilité des leaders syndicaux est garanti par des mécanismes démocratiques internes.

La force du syndicat est liée à son indépendance financière et politique : les leaders syndicaux perçoivent une rémunération juste pour le service donné, les syndicalistes qui s'engagent pour une carrière politique se désengagent du leadership du syndicat, les délégués du personnel et les délégués syndicaux s'abstiennent d'accepter toutes formes de corruption déguisées (promotion ou autres avantages particuliers) pendant l'a durée d'exercice de leur mandat pour ne pas être redevable à l'employeur

Dans le but de renforcer la légitimité et la crédibilité des syndicats, les structures syndicales sont transparentes (en particulier en ce qui concerne la gestion financière) et performantes (en matière de leadership et de management participatifs).

La grève, voie de recours exceptionnelle

L'image du syndicat a été longtemps associée à « l'instrumentalisation politique ». Pourtant, le syndicat est le « partenaire social et politique », garant de la productivité et de la stabilité politique et socio-économique quand le dialogue social et politique efficace. La grève devient une voie de recours exceptionnelle quand le syndicat se constitue en force de proposition, en groupe de pression et en contre-pouvoir. La « culture de partenariat gagnant-gagnant » et la « culture de dialogue productif » sont privilégiées dans les relations Etat – Employeur – Syndicat. La stabilité dans le domaine social, économique et culturel est gage de la stabilité politique.

Autonomie financière des syndicats : mise en place du « check

off system » et de la « caisse de grève »

Les cotisations syndicales étant la principale source de financement des actions syndicales de qualité, la faible rentrée des cotisations syndicales est associée au faible taux de syndicalisation (globalement ne dépassant pas les 10 %) et vice-versa, handicapant l'indépendance financière du syndicat, et le rendant vulnérables à l'instrumentalisation politicienne.

Pour assurer l'autonomie financière et la performance des structures syndicales, le « check off system » est instauré : il s'agit de la déduction des cotisations syndicales des salaires des employés.

En vue de renforcer davantage leur indépendance et dans un souci de mobiliser plus et mieux les salariés dans les luttes syndicales, les syndicats mettent en place la « caisse de grève » qui est directement alimentée par une part des cotisations.

CONCLUSION

Grâce à des modèles innovants de gouvernance, de contrôle et d'éducation, grâce au dialogue social et politique, et grâce à l'autonomie du syndicat, en 2024, Madagascar développe un système économique et écologique sain, ainsi qu'une croissance durable du fait d'une meilleure productivité de ses travailleurs qui sont sécurisés par le plein emploi, la protection sociale universelle, et le salaire décent, et qui deviennent des consommateurs substantiels pour l'industrie locale.

LISITRY NY FANAFOHIZAN-TENY
LISTE DES ACRONYMES

(PAR ORDRE ALPHABÉTIQUE)

ANDI	Agence Nationale de Développement de l'Industrie
Bianco	Bureau Indépendant Anti-Corruption
BIT	Bureau International du Travail
BTP	Bâtiment et Travaux publics
CDD	Contrat à Durée Déterminée
CDI	Contrat à Durée Indéterminée
CESC	Conseil Economique Social et Culturel
CNAPS	Caisse Nationale de Prévoyance Sociale
CNEAGR	Centre National de l'Eau, de l'Assainissement et du Génie Rural
CNGRH	Commission Nationale de Gestion des Ressources Humaines
CNIDH	Commission Nationale Indépendante des Droits de l'Homme
CNT	Commission Nationale du Travail
CRaPS	Caisse Régionale de Prévoyance sociale
CREM	Cercle de Réflexions des Economistes de Madagascar
CRGRH	Commission Régionale de Gestion des Ressources Humaines
CRT	Commission Régionale du Travail
CSFOP	Commission sociale auprès de la Fonction publique ???
CSM	Conseil Supérieur de la Magistrature
CSTE	Commission Supérieure du Travail et de l'Emploi
CTM	Conférence des Travailleurs de Madagascar
ECD	Emploi de Courte Durée
EFA	Emplois de Fonctionnaires et Assimilés
ELD	Emploi de Longue Durée
ENAM	École Nationale d'Administration de Madagascar
ENIAP	Ecole Nationale des Inspecteurs et Agents de Police
ENMG	Ecole Nationale de Magistrature et des Greffes
EPIC	Etablissement public à caractère industriel et commercial
FISEMA	FIraisan'ny SEndikàn'ny mpiasan'i MAdagasikara
FIVMPAMA	Fivondronan'ny Mpandraharaha Malagasy
FNDI	Fonds National de Développement Industriel
HCC	Haute Cour Constitutionnelle

HCDDED	Haut Conseil de la Défense de la Démocratie et de l'État de Droit
HCJ	Haute Cour de Justice
HZFA	Programa momba ny Hevitra sy Zo Fototra eo amin'ny Asa
IDE	Investissement Direct Etranger
IGE	Inspection Générale de l'Etat
IMATEP	Institut Malgache des Techniques de Planification
INFA	Institut National de Formation Administrative
Instat	Institut National de la Statistique
INTRA	Institut National du TRAvail
IRSA	Impôt sur les Revenus Salariaux et Assimilés
Jirama	Jiro sy Rano Malagasy
LF	Loi des Finances
LOLF	Loi Organique relative aux Lois de Finances
LR	Loi de Règlement
MID	Marché Interbancaire de Devises
OIT	Organisation Internationale du Travail
OSC	Organisation de la Société Civile
PAC	Pôle Anti-Corruption
PPTD	Programme pays pour le travail décent
PRMP	Personnes Responsables des Marchés Publics
PTA	Plan de Travail Annuel
RH	tomponandraikitra mpitantana ny mpiasa
Samifin	Service de renseignements financiers
Secren	Société d'Etudes de Construction et de Réparation Navales
Sekrima	Sendikà Kristianina Malagasy
SIM	Syndicat des Industries de Madagascar
SMIE	Société Mutualiste Inter-Entreprise
SONAPAR	SOciété NAtionale de PARticipation
SSM	Solidarité Syndicale de Madagascar
SVS	Sendikalisma Vahaolana Sahaza
USAM	Union des Syndicats Autonomes de Madagascar
ZES	Zone Economique Spéciale

ATAMBARO NY HERY !
MITOHY NY TOLONA !